

AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA
NAUDINGI • VERTINAMI • ATPAŽĪSTAMI

STRATEGINIO PLANAVIMO IR BIUDŽETO FORMAVIMO POKYČIŲ VERTINIMAS

2019 m. gruodžio 10 d. Nr. YD-10

TURINYS

IŽANGA	3
1. KYLA PAGRĮSTŲ ABEJONIŲ, AR TURĖSIME NAUJOS KOKYBĖS VIDUTINĖS TRUKMĖS BIUDŽETĄ NUO 2021 M.	5
2. PEREINAMOJO LAIKOTARPIO PRIEMONĖS REIKŠMINGO POVEIKIO STRATEGINIO PLANAVIMO IR BIUDŽETO FORMAVIMO SISTEMAI NEPADARĖ	7
2.1. Veiklos vertinimo kriterijų vis dar daug, svarbioms veikloms vertinti jie nustatyti ne visada	8
2.2. Vyriausybės ir ministerijų veiklos ataskaitų duomenys neleidžia objektyviai įvertinti veiklos rezultatų	11
2.3. Ne visi Stebėsenos informacinės sistemos duomenys yra tinkami stebėsenai ir atsiskaitymui	16
2.4. Įgyvendinant Valstybės kontrolės rekomendaciją, planuojama atsisakyti Valstybės investicijų programos rengimo	17
3. PILIEČIŲ BIUDŽETE PASIGENDAME VIENO SVARBAUS ELEMENTO – PLANUOJAMŲ PASIEKTI REZULTATŲ	24
4. BIUDŽETO VALDYSENOS BRANDOS LYGIS NEPAKILO – NEPERŽENGĖ PIRMOJO LYGIO ..	26
PRIEDAI	30
1 priedas. Apimtis ir metodai	30
2 priedas. Vertinimo kriterijų skaičius ministerijų strateginiuose veiklos planuose 2017–2019 m.	32
3 priedas. Valstybės investicijų projektams (programoms) 2010–2019 m. panaudotos lėšos, mln. Eur	33
4 priedas. Vykdomų ir naujai pradėtų valstybės investicijų projektų (programų) skaičius 2010–2019 m. ir jų vertė 2019 m.	34
5 priedas. Planuotos ir faktiškai panaudotos lėšos valstybės investicijų projektams (programoms) vykdyti 2010–2019 m.	35
6 priedas. Valstybės investicijų projektų skaičius, kuriems nesiūloma skirti lėšų 2010–2019 m.	36
7 priedas. Valstybės investicijų programos projektai, kurių vykdymas nutrauktas 2019 m.	37

ĮŽANGA

Valstybės politikai įvairiose veiklos srityse įgyvendinti – užtikrinti piliečių saugumą, švietimo ir mokslo, sveikatos priežiūros prieinamumą, socialinę apsaugą, kurti palankią aplinką ūkio plėtrai, užimtumui ir kt. – reikalingi atitinkami finansiniai ištekliai ir veiksmingas strateginis planavimas: veiklos krypčių ir būdų tikslams pasiekti nustatymas, efektyviai panaudojant finansinius, materialinius ir žmogiškuosius išteklius.

2016–2017 m. atlikome auditus, susijusius su biudžeto valdysena ir strateginiu planavimu: analizavome strateginių veiklos planų sudarymą, jų įgyvendinimo stebėseną ir atsiskaitymą už veiklos rezultatus¹, Valstybės investicijų programos valdymą². Vyriausybės kanceliarijai ir Finansų ministerijai pateikėme biudžeto valdysenos tobulinimui skirtas rekomendacijas: tvirtinamus biudžeto asignavimus susieti su siekiamais veiklos rezultatais, nustatyti aiškias planavimo dokumentų sąsajas, optimizuoti strateginio planavimo dokumentų ir vertinimo kriterijų ministerijų strateginiuose veiklos planuose skaičių, peržiūrėti biudžeto programų sudarymo praktiką, priimti sprendimus dėl valdymo išlaidų skaičiavimo ir atsiskaitymo už jas, užtikrinti į Stebėsenos informacinę sistemą teikiamų duomenų kokybę, tobulinti Vyriausybės atsiskaitymą už rezultatus ir kt.

Valstybės kontrolės pateiktas rekomendacijas planuojama įgyvendinti, įvykdžius strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarką, kurią XVII Vyriausybė įtraukė į savo darbų sąrašą, ją įvykdyti buvo planuota 2018 m. I ketv.³ Įvertinusi vykdomų pokyčių svarbą, 2017 m. Vyriausybė pertvarką įtraukė į strateginių projektų portfelį, jos įgyvendinimo terminas buvo nukeltas į 2020 m. IV ketv. Laukiamas pertvarkos rezultatas – parengtas ir patvirtintas 2021–2023 m. valstybės biudžetas, kuriame nurodomas politikos sričių finansavimas 3 metams ir siekiami rezultatai.

Vykdam strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarką, 2017–2018 m. įgyvendintos strateginio planavimo ir valstybės investicijų planavimo ir valdymo tobulinimo pereinamojo laikotarpio priemonės. Įvertinę jas matome, kad reikšmingų sistemos pokyčių kol kas neįvyko:

- ne visais atvejais esame nustatę, kokiais kriterijais vertinsime valstybėje vykdomą politiką, nematuojame veiklos rezultatų, pagal kuriuos Lietuva vertinama tarptautiniu lygiu, vis dar veiklos rezultatams įvertinti rodikliais pasirenkame susitikimų, posėdžių, renginių ar jų dalyvių skaičių. Ministerijų taikomų vertinimo kriterijų skaičius 2019 m., lyginant su 2017 m., sumažėjo apie 20 proc., nuo beveik 1 750 iki 1 400 vnt., tačiau tik 2 (iš 14) ministerijos laikosi Strateginio planavimo metodikos rekomendacijos taikyti nustatytą vertinimo kriterijų skaičių pagal vertinimo kriterijų lygius. Taigi, pereinamojo laikotarpio priemonės reikšmingo pokyčio vertinimo kriterijų turiniui ir optimizavimui nepadarė, todėl būtini esminiai strateginio planavimo sistemos pakeitimai: jos optimizavimas ir skirtingų planavimo dokumentų sąsajų nustatymas;

¹ „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-2-17; „Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“, 2016-10-03 Nr. FA-P-60-6-10-1; „Auditų „Programinis biudžetas: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“ ir „Valstybės investicijų 2015 m. programos valdymas“ rekomendacijų įgyvendinimo eiga“, 2017-10-15 Nr. VA-2017-P-60-1-18.

² „Valstybės investicijų 2015 m. programos valdymas“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-9-16.

³ Vyriausybės 2017-03-13 nutarimu Nr. 167 patvirtintas Vyriausybės programos įgyvendinimo planas.

- pastebima informacijos sisteminimo ir orientacijos į svarbiausių rezultatų pateikimą užuomazgų, tačiau veiklos ataskaitų duomenys vis dar nepakankami, siekiant objektyviai įvertinti veiklos rezultatus:
 - nė viena iš 14 ministerijų 2017 m. veiklos ataskaitoje nepateikė visos teisės aktuose reikalaujamos informacijos;
 - Vyriausybės veiklos ataskaitoje pagerėjo informacijos apie siektinų Vyriausybės tikslų įgyvendinimą atsekamumas: veiklos rezultatai pateikiami pagal Vyriausybės veiklos prioritetus ir kryptis – taip, kaip jie planuojami Vyriausybės programos įgyvendinimo plane. Mažėja neatskleistos informacijos: į 2018 m. ataskaitą neįtraukta informacija apie 39 proc. nepasiektų rodiklių, 2015 m. tokios informacijos – 61 proc., 2016 m. – 60 proc.;
 - 2018 m. Vyriausybės veiklos ataskaitoje 70 proc. atvejų nenurodomos ir neanalizuojamos rodiklių nepasiekimo priežastys, 26 proc. informacijos apie nepasiektus rodiklius pateikiama taip, kad nematyti, jog planuoti rezultatai nepasiekti;
 - viešai skelbiamose ⁴ ketvirtinėse ir metinėse Vyriausybės programos įgyvendinimo plano vykdymo pažangos ataskaitose pateikiama išsami informacija apie ministerijų vėluojamus įvykdyti veiksmus ir nurodomos vėlavimo priežastys, bet Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaitoje nėra informacijos apie beveik pusę vėluojančių veiksmų, o informacija apie vėluojančius pateikiama taip, kad nematyti, jog veiksmo įvykdymas vėluoja;
- kartojasi duomenų įvedimo į Stebėsenos informacinę sistemą trūkumai: jie įvedami vėluojant 1–2 mėn., nėra informacijos apie 30 proc. Vyriausybės programos įgyvendinimo rodiklių pasiekimą, o 95 proc. atvejų nenurodomos rodiklių nepasiekimo ar viršijimo priežastys;
- stebimi pirmieji teigiami Valstybės investicijų programos planavimo pokyčiai: mažėja šios programos lėšomis finansuojamų smulkių (iki 0,5 mln. Eur vertės) projektų skaičius. Tačiau pačios programos rengimo tikslingumas ir toliau kelia abejonių: ji nerodo visų valstybės investicijų, nes joje nėra informacijos apie finansines ir kitas valstybės investicijas, ji nesuteikia išsamos informacijos apie įtrauktus vykdomus projektus ir jų intensyvumą, o jos rengimas didina administracinę naštą viešajam sektoriui dėl dubliuojamų investicijoms skirtų lėšų planavimo darbų.

Teigiamai vertiname Finansų ministerijos iniciatyvą, atliepiančią fiskalinės institucijos siūlymus, rengti ir viešai skelbti plačiai visuomenei skirtą informaciją apie biudžetą. „2020 m. biudžetas glaustai“ pateikti beveik visi tarptautinėje praktikoje piliečių biudžetui rekomenduojami elementai, išskyrus vieną svarbų – nenurodomi planuojami pasiekti rezultatai, panaudojant biudžeto lėšas.

Įvertinę strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarkos eigą, matome riziką, kad vidutinės trukmės biudžetas nebus patvirtintas planuojamu laiku (2021–2023 m.), nes, užsitęsus Vyriausybės parengtų teisės aktų projektų derinimui, kol kas nepatvirtintas nė vienas jų, būtinas naujos kokybės valstybės biudžetui sudaryti. Biudžeto planavimo darbai turėtų būti pradėti 2020 m. pavasarį, o baigiamųjų pertvarkos etapų darbai vėluoja 1–1,5 metų.

⁴ Prieiga internete: <http://lrv.lt/lt/aktuali-informacija/xvii-vyriausybe/vyriausybes-programos-igyvendinimo-planas-1>.

Naujausių auditų rezultatai rodo, kad Valstybės kontrolės 2018 m. nustatytas biudžeto valdysenos brandos lygis nepasikeitė ir neperžengė pirmojo lygio. Taigi, išlieka aktualios auditų metu pateiktos ir kol kas neįgyvendintos rekomendacijos dėl strateginio planavimo ir atsiskaitymo už rezultatus tobulinimo.

1. KYLA PAGRĮSTŲ ABEJONIŲ, AR TURĖSIME NAUJOS KOKYBĖS VIDUTINĖS TRUKMĖS BIUDŽETĄ NUO 2021 M.

Šiuo metu veikianči strateginio planavimo sistema turi trūkumų: silpnai veikia vidutinės trukmės biudžeto planavimo sistema, tvirtinant biudžetą koncentruojamės tik į ateinančius metus, gausu strateginio planavimo dokumentų⁵, planuodami pokyčius nesiremiamė įrodymais, o priimant sprendimus nenaudojama informacija apie rezultatus.

2017 m. pradėta strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarka: siekiama optimizuoti planavimo dokumentų sistemą, užtikrinti dokumentų sąsajas, sprendimų priėmimą grįsti įrodymais, didinti orientaciją į rezultatus, kryptingai naudoti ribotus išteklius ir užtikrinti finansinį tvarumą. Pertvarką Vyriausybė planavo įgyvendinti 2018 m. I ketvirtį. Įvykdžius ją, būtų įgyvendintos Valstybės kontrolės sisteminių auditų metu pateiktos rekomendacijos⁶, kuriomis siekiame biudžeto valdysenos pokyčių: tvirtinamos valstybės biudžeto lėšos būtų siejamos su siektiniais veiklos rezultatais, sumažėtų strateginio planavimo dokumentų ir veiklos vertinimo kriterijų, taptų aiškesnis strateginių veiklos planų sudarymas, pagerėtų visuomenės ir sprendimus priimančių Seimo narių informavimas apie viešojo sektoriaus veiklos rezultatus ir mokesčių mokėtojų pinigų panaudojimą, taptų aiškesnės visų valstybės investicijų sąsajos ir kryptys, o jų planavimas – sistemiškesnis.

Vyriausybė 2017 m. pertvarką įtraukė į strateginių projektų portfelį, kurio įgyvendinimo stebėseną ir kontrolę vykdo Vyriausybės strateginių projektų portfelio komisija⁷. Buvo sudarytas projekto darbų tvarkaraštis⁸, kuriuo vadovaujantis pertvarką numatyta įgyvendinti 2020 m. IV ketvirtį.

Iki šios dienos⁹ atlikti planuoti parengiamieji ir pereinamojo laikotarpio darbai: išanalizuota esama strateginio planavimo sistema, tobulintas planavimas ir atsiskaitymas už pasiektus veiklos rezultatus ir valstybės investicijų planavimo ir valdymo tvarka, parengtas naujos strateginio planavimo sistemos modelio projektas ir sistemos įgyvendinimo planas, atlikta esamų viešųjų išlaidų vertinimo įrankių ir esamos biudžeto išlaidų struktūros analizė, kartu su biudžeto projektu Seimui pradėta teikti informacija

⁵ Aktualių ilgos ir vidutinės trukmės strateginio planavimo dokumentų sąrašą 2019 m. sudaro 79 dokumentai: 28 ilgos trukmės ir 51 vidutinės trukmės (informacija Vyriausybės kanceliarijos interneto svetainėje atnaujinta 2019-03-18).

⁶ „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-2-17; „Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“, 2016-10-03 Nr. FA-P-60-6-10-1; „Valstybės investicijų 2015 m. programos valdymas“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-9-16.

⁷ Sudaryta Vyriausybės 2017-08-23 nutarimu Nr. 696.

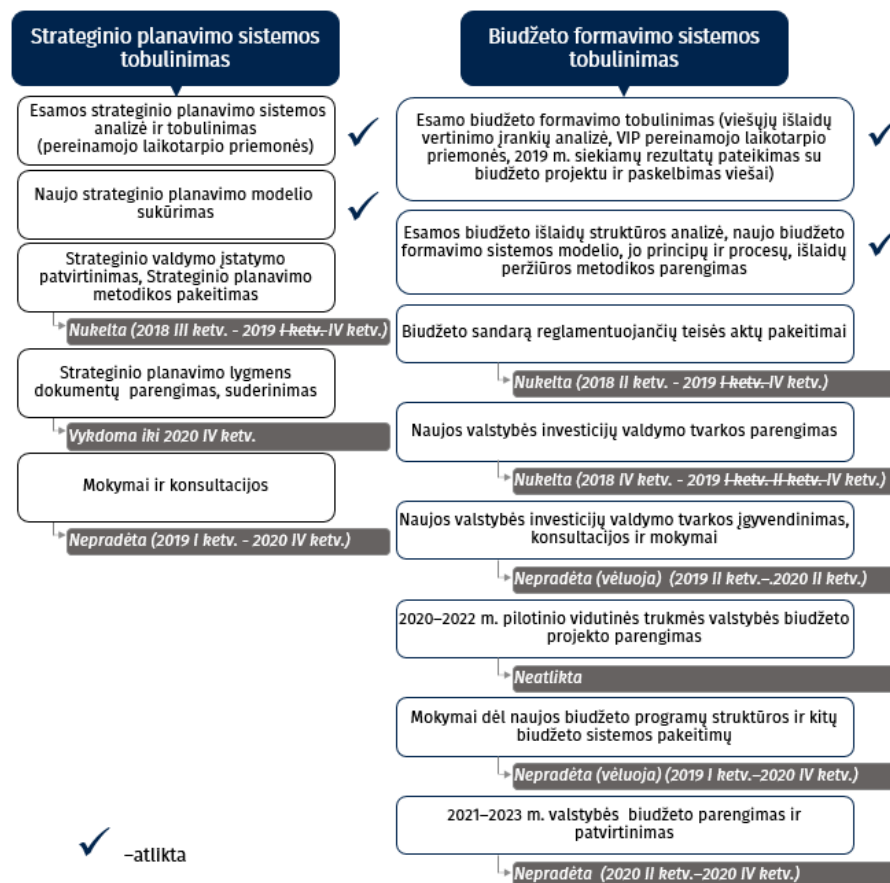
⁸ Valstybės kontrolei pateiktas 2017-11-15.

⁹ 2019-12-09.

apie svarbiausius asignavimų valdytojų siekiamus rezultatus¹⁰, parengtas naujas biudžeto formavimo sistemos modelis.

Tačiau dalies pertvarkos darbų, būtinų galutiniam rezultatui pasiekti, nespėjama atlikti projekto tvarkaraštyje suplanuotais terminais, todėl jie yra nukeliami (1 pav.):

1 pav. Strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarkos eiga

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos pateiktą informaciją

- Strateginio valdymo įstatymo ir Strateginio valdymo metodikos¹¹, t. y. naujos strateginio planavimo sistemos principus reglamentuojančių dokumentų parengimas ir patvirtinimas iš 2019 m. I ketv. perkeltas į IV ketvirtį. Atliekami strateginio planavimo pakeitimai yra sisteminiai, todėl naujo modelio parengimas užtrunka dėl aktyvaus suinteresuotų institucijų įsitraukimo į teisės aktų projektų derinimą, pvz., Strateginio valdymo įstatymo projektas 2019 m. pateiktas derinti institucijoms 2 kartus¹², pirmą kartą gauta pastabų iš 11 institucijų, antrą kartą – iš 18¹³. Įstatymo projektui pritarta 2019-12-04 vykusiame Vyriausybės posėdyje. Tik priėmus jį, Vyriausybė galės patvirtinti Strateginio valdymo metodiką, detalizuojančią šio įstatymo nuostatų įgyvendinimą.
- Dėl užsitęsusio Strateginio valdymo įstatymo projekto derinimo, nukeltas kitų teisės aktų parengimas:

¹⁰ Ši informacija yra 2018 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto aiškinamojo rašto dalis.

¹¹ Keičiantį Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 patvirtintą Strateginio planavimo metodiką.

¹² 2019-05-13 ir 2019-10-23.

¹³ Teisės aktų informacinės sistemos duomenimis.

- naujų vidutinės trukmės biudžeto formavimo principų įdiegimą reglamentuojančio Biudžeto sandaros įstatymo pakeitimas iš 2019 m. I ketv. perkeltas į IV ketv. – įstatymo pakeitimas dėl valstybės veiklos sričių nustatymo ir Nacionaliniame pažangos plane nustatytų pažangos uždavinių ir jų vertinimo rodiklių tvirtinimo valstybės biudžete; į 2020 m. II ketv. – įstatymo (ir kitų susijusių teisės aktų projektų) pakeitimas dėl vidutinės trukmės biudžeto sudarymo ir valdymo taisyklių patvirtinimo;
- valstybės investicijų valdymo naujos tvarkos parengimas nukeltas iš 2019 m. I ketv. į IV ketv., įgyvendinimas – iš 2019 m. I ketv. į 2020 m. II ketv.
- 2019 m. IV ketv. buvo planuota parengti 2020–2022 m. *pilotinį* valstybės biudžeto projektą, kuriame nurodomas politikos sričių finansavimas 3 metams ir siekiami rezultatai. Dėl vėluojančių Strateginio valdymo ir Biudžeto sandaros įstatymų parengimo ir priėmimo šis projektas neparengtas.

Pertvarkai būtini teisės aktų projektai dar nėra priimti, todėl negalime visapusiškai įvertinti numatomų strateginio planavimo sistemos pokyčių.

Teigiamai vertintinas pertvarkos metu 2019 m. inicijuotame ir šiuo metu derinamame Biudžeto sandaros įstatymo pakeitimo projekte¹⁴ numatytas siektinų rezultatų susiejimas su skiriamais asignavimais, tvirtinant valstybės biudžetą. Dėl minėto Biudžeto sandaros įstatymo projekto turėjome pastebėjimų, nes pasigendame visaverčio Valstybės kontrolės pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo¹⁵: nėra nuostatų, užtikrinančių, kad tik pats Seimas gali keisti atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintus rodiklius, kaip numatyta Konstitucijoje.

Apibendrinami strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarkos eigą galime teigti, kad pertvarkos vizija siejama su tvarios sistemos sukūrimu, tačiau kol kas nepatvirtintas nė vienas teisės aktas, būtinas naujos kokybės 2021–2023 m. valstybės biudžetui sudaryti, t. y. Biudžeto sandaros įstatymo pakeitimai, Strateginio valdymo įstatymas ir Strateginio valdymo metodika. Atsižvelgiant į užsitęsusias teisės aktų rengimo ir derinimo procedūras bei privalomų atlikti darbų apimtį, įskaitant dar nepradėtus darbuotojų mokymus ir konsultacijas, kyla pagrįstų abejonų, ar 2021–2023 m. bus patvirtintas naujos kokybės vidutinės trukmės biudžetas.

2. PEREINAMOJO LAIKOTARPIO PRIEMONĖS REIKŠMINGO POVEIKIO STRATEGINIO PLANAVIMO IR BIUDŽETO FORMAVIMO SISTEMAI NEPADARĖ

Strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarkos metu numatytos ir 2017–2018 m. įgyvendintos strateginio planavimo ir valstybės investicijų planavimo ir valdymo tobulinimo pereinamojo laikotarpio priemonės:

¹⁴ Biudžeto sandaros įstatymo Nr. I-430 2, 18, 35 str. pakeitimo ir įstatymo papildymo 14-1 str. įstatymo projektas, registruotas Teisės aktų informacinėje sistemoje 2019-04-08.

¹⁵ „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2019-10-01 Nr. FA-8, 49 p.

- papildyta Strateginio planavimo metodika¹⁶, siekiant optimizuoti vertinimo kriterijų skaičių, mažinti administracinę naštą, supaprastinti atsiskaitymo reikalavimus ir pagerinti teikiamos informacijos kokybę;
- pakeistos Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklės¹⁷, siekiant užtikrinti Valstybės investicijų programos stabilumą, mažinti nebaigtą statybą, pagerinti investicijų projektų planavimą ir atranką, sutrumpinti dalies investicijų projektų įgyvendinimo terminus ir sustiprinti šių projektų įgyvendinimo kontrolę.

Stebimi tik pirmieji teigiami pokyčiai, mažinant Valstybės investicijų programos smulkių bei sustabdytų ir nutrauktų projektų skaičių. Įvertinę pereinamojo laikotarpio priemonių rezultatus matome, kad reikšmingo poveikio strateginiam planavimui ir valstybės investicijų programos valdymui jos nepadarė.

2.1. Veiklos vertinimo kriterijų vis dar daug, svarbioms veikloms vertinti jie nustatyti ne visada

Efektyviam veiklos rezultatų vertinimui ir stebėsenai svarbus ne tik optimalus vertinimo kriterijų skaičius, bet ir jų kokybė. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO, angl. *OECD*) teigimu, pagrįsti vertinimo kriterijai – viena svarbiausių sėkmingo į veiklos rezultatus orientuoto biudžeto sąlygų¹⁸. 2016–2018 m. Valstybės kontrolės atliktų auditų ir vertinimų¹⁹ metu nustatėme su veiklos vertinimo kriterijų sudarymu susijusių trūkumų: trūksta kokybinių kriterijų, ne visi kriterijai parodo tikslo pasiekimą, sudaromi kriterijai, dalies kurių įgyvendinimui institucija neturi įtakos, ne visi kriterijai aiškūs ar atspindintys veiklos turinį, o kartais jie visiškai nenustatomi ir t. t. Dažnai institucijos taiko vengtiną praktiką – kriterijai formuojami kaip sąrašas visko, ką galima suskaičiuoti²⁰. Apibendrinami naujausių auditų rezultatus matome, kad problemos išlieka aktualios:

- skaičiuojame susitikimus, posėdžius, renginius ir dalyvius, mokymuose dalyvaujančius darbuotojus, bet nematuojame veiklos rezultatų, pagal kuriuos Lietuva yra vertinama tarptautiniame kontekste, kai kuriais atvejais nė nesame nustatę, kokiais kriterijais vertinsime valstybėje vykdomą politiką.

2019–2021 m. strateginiuose veiklos planuose naudojamų vertinimo kriterijų „suskaiciuoti viską“ pavyzdžiai

- Visuomenė įtraukta į saugomų teritorijų vystymo prioritetų nustatymą, apie šias teritorijas visuomenei pateikta išsamesnė informacija, siekis – 2 susitikimai (Aplinkos ministerija).
- Dalis regionų plėtros tarybų posėdžių suorganizuotų per nustatytus terminus, siekis – 98 proc. (Vidaus reikalų ministerija).
- Dalyvių skaičius Žemės ūkio rūmų organizuotose renginiuose, siekis – 8 800 dalyvių (Žemės ūkio ministerija). Kriterijus ir jo siektina reikšmė nesikeitė nuo 2011 m.
- Organizuota susitikimų su bendruomenėmis, siekis – 220 vnt. (Aplinkos ministerija).

¹⁶ Vyriausybės nutarimai: 2018-02-28 Nr. 188 ir 2018-04-25 Nr. 397.

¹⁷ Vyriausybės nutarimai dėl Vyriausybės 2001-04-26 nutarimo Nr. 478 pakeitimo: 2017-09-20 Nr. 749, 2018-08-13 Nr. 794, 2019-06-05 Nr. 540.

¹⁸ OECD, *The metamorphoses of performance budgeting*, 2014, 10 p.

¹⁹ „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-2-17; „Auditų „Programinis biudžetas: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“ ir „Valstybės investicijų 2015 m. programos valdymas“ rekomendacijų įgyvendinimo eiga“, 2017-10-15 Nr. VA-2017-P-60-1-18; Biudžeto valdysenos brandos vertinimas, 2018-10-10.

²⁰ Legislative Research Commission, *Performance-Based Budgeting: Concepts and examples*, research report No. 302, p. 64.

- Organizuota edukacinių renginių, siekis – 8 vnt. (Aplinkos ministerija).
- Kvalifikaciją tobulinusių kultūros ir meno darbuotojų dalis, siekis – 30 proc. (Kultūros ministerija).
- Įvadinčius mokymus baigusią patalpos pareigūnų dalis, siekis – 96,5 proc. (Teisingumo ministerija).

Tarptautiniuose vertinimuose (tyrimuose) naudojamų, bet Lietuvoje nematuojamų vertinimo kriterijų pavyzdžiai

- Lietuvoje nestebimi, nevertinami ar stebimi ir vertinami ne visi (neišsamiai) EBPO valstybių taikomi sveikatos priežiūros paslaugų kokybės rodikliai²¹. EBPO pažymi, kad paciento patirties įvertinimas ir stebėjimas gali parodyti, kokie pakeitimai reikalingi kokybei gerinti. Lietuvoje nustatytas rodiklis ir gydymo įstaigos vertina pacientų pasitenkinimo gydymo įstaigos teikiamomis asmens sveikatos priežiūros paslaugomis lygį, tačiau nėra vertinami EBPO stebimi pacientų patirties rodikliai: ar gydytojas per konsultacijas praleidžia pakankamai laiko su pacientais, pateikia lengvai suprantamus paaiškinimus, suteikia galimybę užduoti klausimus ir išreikšti susirūpinimą, ar įtraukia pacientus į sprendimus, turinčius įtakos pacientų priežiūrai ir gydymui, ar pacientai atsisako konsultacijų, tyrimų, gydymo, paskirtų vaistų dėl aukštų jų kainų.

Taip pat nėra vertinami EBPO stebimi vaistų skyrimo pirminėje sveikatos priežiūroje rodikliai (pvz., antibiotikų skyrimas (1 tūkst. gyventojų per dieną) ir pacientų saugos rodikliai (iš ligininės išleistų pacientų: plaučių embolijos ir venų trombozės atvejų skaičius po klubo ar kelio sąnario pakeitimo operacijos, akušerijos traumų skaičius, komplikacijos chirurginių procedūrų, operacijų metu ir t. t.).

Valstybės vykdomos politikos, nesant nustatytų rezultatų vertinimo kriterijų, pavyzdžiai

- Nėra nuspręsta, kokius rodiklius reikėtų stebėti socialinės paramos efektyvumui ir poveikiui matuoti nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis. Ministerija nėra nustačiusi savivaldybės siektinų ar rekomenduojamų rodiklių, pagal kuriuos būtų stebimas šios paramos priemonių veiksmingumas, o vienas svarbiausių rodiklių – skurdo – jų lygmeniu nėra stebimas ir analizuojamas. Nacionaliniu lygiu neskaičiuojamas socialinės paramos poveikis skurdui / asmenims²².
- Nacionaliniu lygiu neturime nei mokyklos, nei savivaldybės švietimo pažangos rodiklių, kad būtų kryptingai įgyvendinami valstybės tikslai²³.

2016 m. atlikto audito metu nustatyta, kad vidutinis ministerijose nustatomų vertinimo kriterijų skaičius iki 6 kartų viršija teisės aktais nustatytą minimalų būtinąjį skaičių, o visų ministerijų veiklai stebėti 2016 m. nustatyta beveik 1 800 vertinimo kriterijų. Tai neatitinka gerosios praktikos, siūlančios matuoti veiklos rezultatus taikant nedidelį gerai suformuluotų pagrindinių kriterijų rinkinį²⁴.

Vyriausybei įgyvendinant Strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarkos pereinamojo laikotarpio priemones, imtasi priemonių optimizuoti strateginiuose veiklos planuose naudojamų vertinimo kriterijų skaičių. Pakeitus Strateginio planavimo metodiką²⁵, 2019–2021 ir vėlesnių metų strateginiuose veiklos planuose rekomenduojama taikyti ne didesnę kaip nustatytą vertinimo kriterijų skaičių, kuris priklauso nuo ministerijos įgyvendinamų tikslų, uždavinių ir priemonių skaičiaus:

- efekto vertinimo kriterijų skaičius turi būti ne mažesnis už strateginių tikslų skaičių, vienam strateginiam tikslui rekomenduojama nustatyti ne daugiau kaip 2 efekto vertinimo kriterijus;

²¹ „Asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybė: saugumas ir veiksmingumas“, 2018-09-28 Nr. VA-2018-P-9-3-9.

²² „Ar socialinė parama užtikrina skurdžiai gyvenančių asmenų minimalius vartojimo poreikius ir skatina įsitraukti į darbo rinką“, 2019-07-29 Nr. VA-5.

²³ „Ar gali gerėti Lietuvos mokinių pasiekimai“, 2017-11-28 Nr. VA-2017-P-50-1-20.

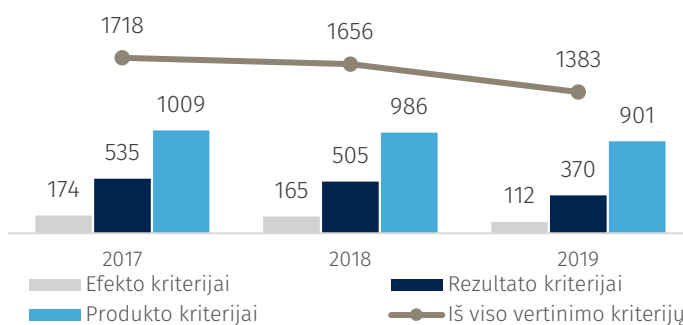
²⁴ „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-2-17.

²⁵ Vyriausybės 2018-04-25 nutarimas Nr. 397 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimo Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“.

- rezultato vertinimo kriterijų skaičius turi būti ne mažesnis už programos tikslų skaičių, vienam programos tikslui rekomenduojama nustatyti ne daugiau kaip 3 rezultato vertinimo kriterijus;
- produkto vertinimo kriterijų skaičius turi būti ne mažesnis už uždavinių skaičių ir ne didesnis už uždavinio priemonių skaičių.

Išanalizavę visų 14 ministerijų duomenis apie strateginiuose veiklos planuose naudojamų vertinimo kriterijų skaičiaus pokytį, stebime mažėjimo tendenciją: 2017–2019 m. jų sumažėjo 335 vnt. (19 proc.) – nuo 1 718 iki 1 383 vnt. (2 pav. ir 2 priedas). Kriterijų skaičiaus mažėjimas 2019 m. buvo 4 kartus spartesnis nei 2018 m. Ministerijų veiklos vertinimui 2019 m. naudojama beveik 1 400 vertinimo kriterijų.

2 pav. Vertinimo kriterijų ministerijų strateginiuose veiklos planuose pokytis 2017–2019 m., vnt.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijų strateginių veiklos planų duomenis

Augantį institucijų supratimą, jog svarbu išgryninti strateginius tikslus, rodo 2017–2019 m. 36 proc. sumažėjęs efekto lygmens vertinimo kriterijų skaičius (nuo 174 iki 112 vnt.); lėčiausiai (11 proc.) mažėjo produkto vertinimo kriterijų.

Analizuodami, kaip ministerijos laikosi Strateginio planavimo metodikoje rekomenduojamo taikyti vertinimo kriterijų skaičiaus, nustatėme, kad rekomendacijos laikosi tik dvi, o labiausiai rekomenduojamą skaičių viršija efekto vertinimo kriterijai (2 priedas):

- tik Sveikatos apsaugos ir Užsienio reikalų ministerijų 2019–2021 m. strateginiuose veiklos planuose rekomenduojamą vertinimo kriterijų skaičių atitinka visų lygių kriterijai (produkto, rezultato ir efekto);
- 12 (iš 14) ministerijų vertinimo kriterijų skaičius viršijo rekomenduojamą:
 - 12 (iš 14) ministerijų viršytas rekomenduojamas efekto kriterijų skaičius. Daugiausiai – nuo 2 iki 3,5 karto – šį skaičių viršijo 5 ministerijos: Finansų, Ekonomikos ir inovacijų, Aplinkos, Krašto apsaugos, Socialinės apsaugos ir darbo;
 - 1 (iš 14) – Ekonomikos ir inovacijų ministerija – 3,2 karto viršijo rekomenduojamą rezultato kriterijų skaičių;
 - 1 (iš 14) – Susisiekimo ministerija – 2 kartus viršijo rekomenduojamą produkto kriterijų skaičių.

Šiuo metu visuose planavimo lygmenyse nustatome siekiamus tikslus ir uždavinius, kuriame vertinimo kriterijus. Todėl vertinimo kriterijų skaičiaus sumažėjimo ir jų turinio kokybės pokyčių galime tikėtis tik Vyriausybei visa planuota apimtimi įvykdžius integruotą, visus planavimo lygius apimančią strateginio planavimo sistemos pertvarką ir sumažinus

planavimo dokumentų skaičių, tarpusavyje susiejus ir išgryninus visų lygių planavimo dokumentų tikslus, uždavinius ir rodiklius.

2.2. Vyriausybės ir ministerijų veiklos ataskaitų duomenys neleidžia objektyviai įvertinti veiklos rezultatų

2016–2017 m. vertindami ministerijų ir Vyriausybės atsiskaitymą už veiklos rezultatus nustatėme, kad veiklos ataskaitose teikiami duomenys yra nepakankami siekiant objektyviai įvertinti, kaip įgyvendinti planuoti tikslai ir uždaviniai:

- ministerijų veiklos ataskaitose pateikiamas didelis informacijos kiekis, bet ji neapima dalies Strateginio planavimo metodikoje, reglamentuojančioje ministerijų veiklos atskaitos turinį, reikalaujamos informacijos, pasigendama kritinio požiūrio į tikslų ir uždavinių įgyvendinimo eigą ir rezultatus²⁶.
- Vyriausybės veiklos ataskaitoje nepateikiama informacija apie daugiau nei pusę Vyriausybės veiklos rezultatų (vertinimo kriterijų): nėra informacijos apie 60 proc. nepasiektų rezultatų, o atsiskaityti už 33 proc. veiklos rezultatų negalima, nes nustatyti tokie vertinimo kriterijai, kurių rezultatai atsiranda vėliau, nei rengiama ataskaita²⁷.

Vyriausybei įgyvendinant strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarkos pereinamojo laikotarpio priemones, pakeisti atsiskaitymo už metinius veiklos rezultatus reikalavimai:

- patikslinta ministerijų metinės veiklos ataskaitos forma²⁸. Atsiskaitant už veiklos rezultatus, orientuojamasi į strateginių tikslų pasiekimo ir Vyriausybės programos įgyvendinimo rezultatus ir pateikiama informacija apie: apibendrintus pasiektus veiklos rezultatus ir svarbiausius atliktus darbus, įgyvendinant strateginius tikslus ir Vyriausybės programą, kilusias problemas ir veiksmus, kurių buvo imtasi joms spręsti, naudą šalies ekonominei-socialinei situacijai ir (ar) ministrui pavestos valdymo srities plėtrai, ir (ar) naudą konkrečioms tikslinėms visuomenės grupėms. Atsiskaitant už strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų pasiekimą, turi būti nurodomos planuotos ir pasiektos vertinimo kriterijų reikšmės, jų nepasiekimo ar reikšmingo viršijimo priežastys, institucijos atliktų darbų įtaka kriterijų pasiekimui, ryšys tarp programos skirtų lėšų panaudojimo ir vertinimo kriterijaus pasiekimo ir kt.;
- nustatytas Vyriausybės veiklos ataskaitos turinys²⁹: joje turi būti pateiktas Ministro Pirmininko žodis, Vyriausybės programos ir kitų planavimo dokumentų įgyvendinimo rezultatai, Vyriausybės ateinančių metų veiklos prioritetai ir kita svarbi su jos veikla susijusi informacija. Neregamentuojama, kokią informaciją ir kokia apimtimi privalu pateikti ataskaitoje.

²⁶ „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-2-17.

²⁷ „Auditų „Programinis biudžetas: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“ ir „Valstybės investicijų 2015 m. programos valdymas“ rekomendacijų įgyvendinimo eiga“, 2017-10-15 Nr. VA-2017-P-60-1-18.

²⁸ Vyriausybės 2018-02-28 nutarimas Nr. 188 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimo Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“. Atsiskaitymą už 2018 m. ir vėlesnių metų rezultatus reglamentuoja Vyriausybės 2019-02-13 nutarimas Nr. 135 „Dėl Viešojo sektoriaus subjekto metinės veiklos ataskaitos ir viešojo sektoriaus subjektų grupės metinės veiklos ataskaitos rengimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

²⁹ Vyriausybės 2019-02-13 nutarimu Nr. 135 patvirtintas Viešojo sektoriaus subjekto metinės veiklos ataskaitos ir viešojo sektoriaus subjektų grupės metinės veiklos ataskaitos rengimo tvarkos aprašas, reglamentuojantis atsiskaitymą už 2018 m. ir vėlesnių metų veiklos rezultatus.

Pagal naujus reikalavimus parengtose ministerijų ir Vyriausybės veiklos ataskaitose pastebimos informacijos sisteminimo ir orientacijos į svarbiausius rezultatus užuomazgos, bet ataskaitų duomenų vis dar nepakanka siekiant objektyviai įvertinti veiklos rezultatus:

- nėra viena iš 14 ministerijų 2017 m. veiklos ataskaitoje nepateikė visos teisės aktuose reikalaujamos informacijos³⁰:
 - nėra viena ministerija nenurodė ryšio tarp visų efekto vertinimo kriterijų pasiekimo ir programoms skirtų lėšų panaudojimo;
 - 13³¹ (iš 14) ministerijų veiklos ataskaitose ne visais atvejais nurodytos problemos, su kuriomis jos susidūrė, įgyvendindamos ministerijos strateginius tikslus ir (ar) Vyriausybės programą, ir veiksmai, kurių buvo imtasi joms spręsti;
 - 12³² (iš 14) ministerijų veiklos ataskaitose neišsamiai atskleista jų veiklos rezultatų nauda šalies ekonominei socialinei situacijai, ministrai pavestos valdymo srities plėtrai ar tikslinėms visuomenės grupėms, ministerijai įgyvendinant strateginius tikslus ir (ar) Vyriausybės programą;
 - 10³³ (iš 14) ministerijų veiklos ataskaitose ne visada nurodomi darbai, atlikti įgyvendinant strateginius tikslus ir (ar) Vyriausybės programą, kurie turėjo įtakos vertinimo kriterijaus pasiekimui;
 - ministerijos pateikia ne visus strateginių tikslų ir (ar) Vyriausybės programos įgyvendinimą atspindinčių kriterijų rezultatus³⁴, nurodo ne visų vertinimo kriterijų nepasiekimo arba viršijimo priežastis³⁵ ir vertinimo kriterijų 2017 m. reikšmės nepateikimo priežastis³⁶, nepaaiškina patikslintame plane visų daugiau kaip 5 proc. išaugusių programų asignavimų priežasčių³⁷.
- Vyriausybei pakeitus atsiskaitymo už metinius veiklos rezultatus tvarką, nuo 2018 m.³⁸ sumažėjo viešai prieinamos informacijos apie išsamius ministerijų veiklos rezultatus: mažinant administracinę naštą, asignavimų valdytojams neliko prievolės detalai atsiskaityti už kiekvieną vykdomą strateginio veiklos plano programą – ataskaitose apibendrinami pasiekti pokyčiai ir veiklos rezultatai strateginių tikslų ir efekto vertinimo kriterijų lygiu, o Stebėsenos informacinės sistemos duomenys, rodantys visus vykdomus darbus ir veiklos vertinimo kriterijus bei tam panaudotas lėšas, nėra viešai skelbiami.
- Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaitoje pagerėjo informacijos apie siektinų Vyriausybės tikslų įgyvendinimą atsekamumas – veiklos rezultatai pateikiami pagal Vyriausybės veiklos prioritetus ir kryptis – taip, kaip jie planuojami Vyriausybės programos priemonių plane. Veiklos ataskaitoje neatskleistos informacijos yra šiek tiek mažiau nei ankstesniais metais, tačiau trūksta rezultatų sąsajų su panaudotomis

³⁰ Vertinimas atliktas 2019 m. sausio mėn. Apie rezultatus ministerijos informuotos raštu, duomenys skelbiami Valstybės kontrolės atviruose duomenyse.

³¹ Išskyrus Susisiekimo ministeriją.

³² Išskyrus Energetikos ir Krašto apsaugos ministerijas.

³³ Išskyrus Energetikos, Susisiekimo, Ekonomikos ir inovacijų, Vidaus reikalų ministerijas.

³⁴ Ministerijos: Kultūros, Susisiekimo, Socialinės apsaugos ir darbo.

³⁵ Ministerijos: Krašto apsaugos, Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo, mokslo ir sporto, Teisingumo.

³⁶ Ministerijos: Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto.

³⁷ Užsienio reikalų ir Sveikatos apsaugos ministerijos.

³⁸ Vyriausybės nutarimai: 2018-02-28 Nr. 188 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimo Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“, 2019-02-13 Nr. 135 „Dėl Viešojo sektoriaus subjekto metinės veiklos ataskaitos ir viešojo sektoriaus subjektų grupės metinės veiklos ataskaitos rengimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

lėšomis ir informacijos apie problemines sritis (vėluojančius veiksmus bei nepasiektus rodiklius ir jų nepasiekimo priežastis):

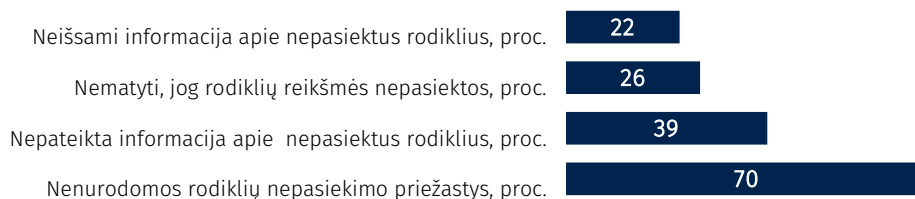
- 2018 m. vėlavo Vyriausybės programos įgyvendinimo plane 2018 m. numatyto 51 (iš 282) veiksmo įvykdymas (18 proc.)³⁹. Į 2018 m. veiklos ataskaitą neįtraukta informacija apie beveik pusę – 24 (iš 51) – vėluojančių veiksmų, o informacija apie 26 vėluojančius veiksmus pateikiama taip, kad nematyti, jog veiksmo įvykdymas vėluoja: vardijami atlikti darbai, siejami tikslai ir pan.;

Vėluojančių veiksmų, nenurodant, kad jie vėluoja, Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaitoje pateikimo pavyzdžiai

- Veiksmas „E. rezidento statuso reglamentavimo įgyvendinimas siekiant nustatyti, kad įmonei įsteigti ir valdyti nereikia atvykti į Lietuvą“ turėjo būti atliktas 2018 m. IV ketv. Vyriausybės veiklos ataskaitoje nurodoma, kad „parengtas teisės aktų projektų paketas, kurio tikslas – sudaryti sąlygas užsieniečiams <...> įgyti e. rezidento statusą. E. rezidento statuso įteisinimas kartu prisidėtų prie elektroniniu (nuotoliniu) būdu teikiamų Lietuvos Respublikos administracinių, viešųjų ir komercinių paslaugų plėtros, taip pat būtų sudarytos prielaidos plėsti jų pasiūlą užsieniečiams, tuo gerinant investicinę ir kitą aplinką, skatinančią naujų technologijų, kitų Lietuvos Respublikos ūkiui ar socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimą <...>“.
- Veiksmas „Efektyvių ir tikslingų motyvavimo priemonių sukūrimas ir įdiegimas, siekiant įdarbinti socialiai pažeidžiamus asmenis“ turėjo būti atliktas 2018 m. IV ketv. Vyriausybės veiklos ataskaitoje nurodoma, kad „siekiant sukurti efektyvias ir tikslingas priemones, padedančias įdarbinti socialiai pažeidžiamus asmenis, tarp jų ir neįgaliuosius, parengti ir pateikti svarstyti <...> įstatymų projektai“. Jų „tikslai – tobulinti ir tikslinti socialinių įmonių teisinį reguliavimą, siekiant užtikrinti valstybės pagalbos socialinėms įmonėms teikimo efektyvumą ir kontrolę, sudaryti teisingas prielaidas skatinti darbdavius įdarbinti asmenis, negalinčius vienodomis sąlygomis konkuruoti darbo rinkoje su kitais asmenimis <...>“. Ataskaitoje minimi teisės aktų projektai pateikti Seimui Vyriausybės 2017-12-13 nutarimu Nr. 1048.⁴⁰

- 2018 m. veiklos ataskaitoje nėra dalies informacijos apie nepasiektus rezultatus, dalis informacijos apie nepasiektus rezultatus pateikiama neišsamiai (3 pav.):

3 pav. Informacijos apie nepasiektus rodiklius nepateikimas 2018 m. Vyriausybės veiklos ataskaitoje

Šaltinis – Valstybės kontrolė

- į 2018 m. veiklos ataskaitą neįtraukta informacija apie 17 (iš 44, arba 39 proc.) nepasiektų Vyriausybės programos įgyvendinimo plano rodiklių⁴¹; palyginti: 2015 m. ataskaitoje tokių buvo 61 proc., 2016 m. – 60 proc.;

³⁹ Vyriausybės veiklos ataskaitos patvirtinimo metu 2019-03-27, vadovaujantis Vyriausybės kanceliarijos pateiktais 17-osios Vyriausybės programos įgyvendinimo plano veiksmų vykdymo ataskaitos ir Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 2018 m. pažangos ataskaitos duomenimis.

⁴⁰ Teisės aktų informacinėje sistemoje registruoti 2017-12-20.

⁴¹ 17-os Vyriausybės programos įgyvendinimo plano pasiekimas vertinamas 325 rodikliais, iš jų galėjome vertinti 223 rodiklių rezultatų pateikimą Vyriausybės veiklos ataskaitoje, nes ataskaitos tvirtinimo metu 92 rodiklių vykdymo rezultatai nenurodyti (Vyriausybės kanceliarijos pateiktoje Vyriausybės programos įgyvendinimo plano rodiklių vykdymo ataskaitoje, kurios duomenys naudoti rodiklių įvykdymui nustatyti), 5 rodiklių duomenys yra

Į Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaitą neįtrauktų nepasiektų rodiklių pavyzdžiai

- Planuota, kad mokinių, besimokančių kaimo ir miesto (Vilniaus) vietovėse, pasiekimų skirtumas sudarys 52 taškus, bet skirtumas didesnis – 72 taškai.
 - Planuota įrengti dvi privačiojo ir viešojo transporto jungties aikšteles ir dviračių dalinimosi sistemas, bet neįrengta nė viena.
 - Planuota, kad įdiegtų gyventojų perspėjimo sirenų, reikalingų Astravo atominės elektrinės poveikio zonoje, dalis sudarys 6 proc., pasiekta reikšmė – 4 proc.
-

- ataskaitoje pateikti 7 (iš 27) nepasiekti rodikliai (26 proc. atvejų) aprašomi taip, kad nematyti, jog planuoti rezultatai nepasiekti: vykdymas grafiškai nepavaizduotas, aprašyme (tekste) nepateikiama informacija apie siektiną reikšmę;

Nepasiektų rodiklių, nenurodant, kad jie vėluoja, Vyriausybės veiklos 2018 m. ataskaitoje pateikimo pavyzdžiai

- Rodiklio „Konsulinių paslaugų, kurioms įdiegtas paslaugų kokybės standartas, dalis“ 2018 m. siektina reikšmė 5 proc., pasiekta – 0 proc. (įvykdymas 0 proc.). Veiklos ataskaitoje nurodoma, kad „siekiama tobulinti konsulinių paslaugų kokybę Užsienio reikalų ministerijos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose, 2018 m. toliau diegtas konsulinių paslaugų teikimo kokybės standartas. Jis užtikrintų, kad interesantams būtų suteiktos tik profesionalios ir aukščiausios kokybės paslaugos, sumažintų kliento sugaištą gaunant konsulines paslaugas laiką“.
 - Rodiklio „Savivaldybių, naudojančių neformaliojo vaikų švietimo kokybės užtikrinimo mechanizmą, skaičius“ 2018 m. siektina reikšmė 20 vnt., pasiekta – 6 vnt. (įvykdymas 30 proc.). Veiklos ataskaitoje nurodoma, kad „skatinant neformaliojo švietimo plėtrą, 2018 m. pavirtinta Neformaliojo vaikų švietimo ir jo teikėjų veiklos kokybės užtikrinimo eksperimentinė metodika. Ši metodika buvo išbandyta 6 savivaldybėse, 24 neformaliojo vaikų švietimo įstaigose“.
 - Rodiklio „Lietuvos ir Lenkijos dujotiekių jungties projekto įgyvendinimas, procentai“ 2018 m. siektina reikšmė 37 proc., pasiekta – 18 proc. (įvykdymas 49 proc.). Veiklos ataskaitoje nurodoma, kad „Lietuvos ir Lenkijos dujotiekių jungties (GIPL) statybų projektas 2018 m. pasiektas reikšmingas galutinis sutarimas tarp GIPL statybų projekto partnerių. <...>. Planuojama, kad GIPL dujotiekių statyba bus baigta ir jungtis pradės veikti 2021 m. gruodį“.
-

- informacija apie veiklos ataskaitoje pateiktus 6 (iš 27) nepasiektus rodiklius (22 proc.) neišsami: paveikslėlyje grafiškai pateikiamos rodiklio planuotos ir pasiektos reikšmės, bet tekste informacija pateikiama pabrėžiant teigiamus pokyčius ir nenurodyta, kad planuota reikšmė nepasiekta;

Nepasiektų rodiklių, apie kuriuos pateikiama neišsami informacija Vyriausybės veiklos 2018 m. ataskaitoje, pavyzdžiai

- Rodiklio „Gaminančių vartotojų dalis, palyginti su visų vartotojų skaičiumi“ siekis 2018 m. – 0,5 proc., pasiekta reikšmė 0,15 proc. (įvykdymas 30 proc.). Vyriausybės veiklos ataskaitoje nurodoma, kad 2018-12-31 „Lietuvoje buvo apie 1 150 gaminančių vartotojų. Rodiklio reikšmė, palyginti su 2017 m., išaugo 5 kartus – tai rodo intensyvėjančią gaminančių vartotojų plėtrą, kuri prisideda prie aktyvių vartotojų skatinimo, atsinaujinančių energijos išteklių dalies augimo, didina vietinę gamybą, prisideda prie energetinio saugumo“.
 - Rodiklio „Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių mažiau kaip 120 mokinių, dalies sumažėjimas, procentai“ siekis 2018 m. – 40 proc., pasiekta reikšmė 22,9 proc. (įvykdymas 57 proc.). Vyriausybės veiklos ataskaitoje nurodoma, kad „nuo 2017 iki 2018 m. mokyklų, kuriose mokosi iki 120 mokinių, sumažėjo 63 arba beveik ketvirtadaliu, neskaičiuojant specialiųjų, sanatorinių, jaunimo, suaugusiųjų mokyklų ir mokyklų-daugiafunkčių centrų. 2018 m. mažiau nei 120 mokinių mokėsi 212 mokyklų: 38 pradinėse (dažniausiai mokyklose-darželiuose), 161 pagrindinėje, 4 progimnazijose ir 9 gimnazijose“.
-

riboto naudojimo, 1 rodiklio – konfidencialūs, 4 rodiklių duomenys pateikti nesuprantamai. Iš 223 vertintų rodiklių: 81 pasiektas mažiau nei 100 proc. (iš jų vertinome 44, kurių pasiekimas mažiau nei 90 proc.), 30 rodiklių pasiekta 100 proc., 112 rodiklių reikšmės viršytos.

- Rodiklio „Mediacijos procesų skaičius“ siekis – 550 vnt. 2018 m. nepasiekta (2018 m. – 483 vnt., 2017 m. – 519 vnt.), bet Vyriausybės veiklos ataskaitoje nurodoma, kad „statistika rodo, kad mediacijos procesų skaičius pamažu auga“.

- nenurodomos ir neanalizuojamos 19 (iš 27, arba 70 proc.) ataskaitoje pateiktų nepasiektų rodiklių nepasiekimo priežastys.
- Vyriausybės veiklos ataskaitoje nepateikiama apibendrinta informacija apie lėšų panaudojimą Vyriausybės veiklos prioritetui ir kryptims, tik pavieniais atvejais pateikiama informacija apie darbui ir (ar) veiksmui (ar daliai jų) įgyvendinti panaudotas lėšas.
- Trūksta informacijos apie veiklos rezultatų naudą šalies ekonominei-socialinei situacijai ar tikslinėms visuomenės grupėms, įgyvendinant Vyriausybės veiklos prioritetus ir kryptis – tokia informacija pateikiama tik kalbant apie pavienes priemones.

Vyriausybės kanceliarija rengia ir viešai skelbia⁴² ketvirtines ir metines Vyriausybės programos įgyvendinimo plano vykdymo pažangos ataskaitas⁴³. Jose pateikiama informacija apie Vyriausybės programos įgyvendinimo plano vykdymo pažangą, pagrindinius pasiekimus pagal plane nustatytus prioritetus ir kryptis, ministerijų vėluojamus įvykdyti veiksmus, nurodomos vėlavimo priežastys. Taigi, viešai skelbiama informacija apie vėluojančius įvykdyti veiksmus ir jų priežastis yra objektyvesnė, nei teikiama Vyriausybės veiklos ataskaitoje, skirtoje sprendimus priimantiems Seimo nariams.

Teigiamas pokytis teikiant visuomenei informaciją apie Vyriausybės veiklą – laisvos formos jos atliktų darbų pristatymai, nors juose nekalbama apie iššūkius ir problemas, su kuriomis buvo susidurta:

- Vyriausybės vykdomų 6 struktūrinių reformų (mokesčių sistemos, šešėlinės ekonomikos mažinimo, pensijų sistemos, inovacijų politikos, sveikatos apsaugos sistemos, švietimo) rezultatų pristatymas⁴⁴: nauda, tikslai ir priemonės jiems pasiekti, poveikis Lietuvos ūkio makroekonominiams rodikliams, atlikti darbai, tarpiniai reformų rezultatai ir t. t. Pateikiama informacija apie kiekvienos reformos priešistorę ir iššūkius, t. y. apie sričių problemas, paskatinusias jų imtis.
- Vyriausybės veiklos rezultatų pristatymas⁴⁵, kuriame vaizdžiai ir iliustratyviai pateikiami pasiekti rezultatai, tekstas aiškus ir suprantamas.

Kol kas neišspręsta skirtingų Vyriausybės atskaitomybės Seimui už veiklos ir finansinius rezultatus terminų problema – Vyriausybė atsiskaito Seimui kelis kartus teikdama skirtingas ataskaitas⁴⁶: veiklos ataskaita teikiama iki kovo 31 d., o biudžetų metiniai ataskaitų rinkiniai – iki spalio 10 d. Toks fragmentiškas atsiskaitymas nepateikia viso vaizdo apie Vyriausybės veiklos rezultatus.

⁴² Prieiga internete: <http://lrv.lt/lt/aktuali-informacija/xvii-vyriausybe/vyriausybes-programos-igyvendinimo-planas-1>.

⁴³ Pažangos ataskaitų rengimas numatytas Strateginio planavimo metodikos 63 p., forma nenumatyta.

⁴⁴ Prieiga internete: <https://lrv.lt/lt/aktuali-informacija/xvii-vyriausybe/prioritetiniai-darbai/strukturines-reformos>.

⁴⁵ Prieiga internete: <http://lrv.lt/lt/aktuali-informacija/xvii-vyriausybe/strateginis-valdymas/vyriausybes-veiklos-ataskaitos-seimui>.

⁴⁶ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212, 32 ir 32¹ str.

Valstybės kontrolė yra pateikusi rekomendaciją dėl Vyriausybės atskaitomybės Seimui už veiklos ir finansinius rezultatus terminų suvienodinimo⁴⁷. Šią problemą Finansų ministerija sprendžia: parengė Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo projektą⁴⁸. Tačiau dėl šio įstatymo projekto turėjome esminę pastabą – visa apimančio nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio teikimą planuojama palikti rudenii. Kartu su šiuo rinkiniu teikiama informacija apie valstybės skolą, todėl pavasarį teikiami biudžetų metiniai ataskaitų rinkiniai neapims visos informacijos.

2.3. Ne visi Stebėsenos informacinės sistemos duomenys yra tinkami stebėsenai ir atsiskaitymui

Strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarkos metu atnaujintus strateginio valdymo procesus planuojama automatizuoti, todėl numatoma modernizuoti nuo 2011 m. veikiančią Stebėsenos informacinę sistemą. Joje kaupiami duomenys apie institucijų įgyvendinamus strateginio planavimo dokumentus, jų įgyvendinimo rezultatus, tam panaudotas lėšas.

2016–2017 m. auditų metu nustatėme, kad dėl nepakankamai atsakingo ministerijų požiūrio į planavimo dokumentų įgyvendinimo stebėseną, Stebėsenos informacinės sistemos duomenys nėra patikimi, išsamūs ir pateikti laiku⁴⁹.

Teikiant duomenis į Stebėsenos informacinę sistemą, padaryta menka pažanga, todėl vis dar ne visi joje esantys duomenys tinkami veiklos rezultatų stebėsenai ir atsiskaitymui vykdyti:

- ministerijų pateikti duomenys apie Vyriausybės programos įgyvendinimo plano vykdymą yra neišsamūs⁵⁰:
 - sistemoje nėra informacijos apie 97 (iš 325, arba 30 proc.) rodiklių pasiekimą. Palyginti, teikiant 2016 m. duomenis, nepateikta informacija apie 80 proc. rezultatų;
 - 95 proc. atvejų nenurodomos priežastys, kodėl nepasiektos ar viršytos rodiklių reikšmės, arba jos nepaaiškina rezultato: nenurodytos 122 (iš 128) rodiklių, kurių reikšmės nepasiektos ar viršytos,⁵¹ nepasiekimo ar viršijimo priežastys. Lyginant su ankstesniais metais, situacija blogėja: teikiant 2016 m. duomenis, tokių atvejų buvo 59 proc.;
- duomenis į sistemą ministerijos teikia pavėluotai⁵²:

⁴⁷ „2017 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos ir jos valdymo vertinimas“, 2018-10-01 Nr. FA-2018-P-60-3-4-1.

⁴⁸ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo Nr. X-1212 pakeitimo įstatymo projektas Nr. 19-10300, registruotas Teisės aktų informacinėje sistemoje 2019-09-04.

⁴⁹ „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-2-17; „Auditų „Programinis biudžetas: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“ ir „Valstybės investicijų 2015 m. programos valdymas“ rekomendacijų įgyvendinimo eiga“, 2017-10-15 Nr. VA-2017-P-60-1-18.

⁵⁰ Vertinome Stebėsenos informacinės sistemos ataskaitos „17-os Vyriausybės programos įgyvendinimo plano rodiklių vykdymas“ 2018 m. rezultatų 2019-10-01 duomenis (jie yra nuolat papildomi). Strateginių veiklos planų programų vykdymo rezultatų duomenys šio projekto metu nevertinti.

⁵¹ Vertinome kriterijus, kurių pasiekimas mažesnis nei 90 proc. (49 rodikliai) ir didesnis nei 110 proc. (79 rodikliai).

⁵² Vyriausybės kanceliarija vertina strateginių veiklos planų įgyvendinimo duomenų įvedimo faktą (įvesti ar ne).

- 1–2 mėn. vėluojama teikti duomenis apie pasiektus rezultatus: nė viena ministerija nustatytu laiku⁵³ neįvedė duomenų apie priemonių ir vertinimo kriterijų vykdymą 2018 m. I, II ir III ketv., pvz. I ketv. duomenų įvedimas vėlavo vidutiniškai 72 dienas. Tik IV ketv. duomenis 2 ministerijos įvedė laiku. Problema kartojasi ir 2019 m., bet vėluojama mažiau: I ketv. rezultatų įvedimas vėlavo vidutiniškai 50 dienų, laiku duomenų neįvedė nė viena ministerija;
- apie mėnesį vėluojama teikti duomenis apie planuojamus rezultatus: nė viena ministerija laiku neįvedė 2019–2021 m. planinių strateginio veiklos plano duomenų: derybų etapo duomenų, maksimalių limitų ir strateginio veiklos plano projekto, pvz. šio plano projekto duomenis įvesti vėluota vidutiniškai 27 dienas.

Duomenis į Stebėsenos informacinę sistemą ministerijos teikia 8 metus⁵⁴, tačiau ministerijų specialistai vis dar klaidingai apibrėžia rodiklio kitimo kryptį, todėl šios informacinės sistemos ataskaitose nurodomas klaidingas rodiklio pasiekimo (vykdymo) procentas, t. y. nepasiektos kriterijų reikšmės nurodomos kaip viršytos ir atvirkščiai. Nustatėme 15 tokių atvejų (iš 228)⁵⁵.

Stebėsenos informacinę sistemą ketinama modernizuoti ir pritaikyti naujai strateginio planavimo dokumentų sistemai. Modernizavimui preliminariais duomenimis planuojama skirti 2,7 mln. Eur⁵⁶ (sistemos kūrimas kainavo 0,5 mln. Eur). Planuojant šia sistema atlikti naujos strateginio planavimo sistemos dokumentų įgyvendinimo stebėseną, dėmesį ypač reikėtų skirti sistemoje esančių duomenų išsamumui, tikslumui ir įvedimui laiku. Priešingu atveju vėl turėsime informacinę sistemą, kurios duomenys nėra tinkami veiklos rezultatų stebėsenai ir atsiskaitymui vykdyti.

2.4. Įgyvendinant Valstybės kontrolės rekomendaciją, planuojama atsisakyti Valstybės investicijų programos rengimo

Valstybės investicijų programa apibrėžiama kaip valstybės investavimo strategiją nustatantis dokumentas⁵⁷. Tačiau ji neparodo tikrųjų valstybės investicijų, nes į ją patenka tik dalis valstybės lėšų turtui įsigyti – naujų statinių statybai ar rekonstravimui bei ilgalaikiam valstybės materialiajam ir nematerialiajam turtui, bet nėra informacijos apie finansines ir kitas valstybės investicijas⁵⁸. Ši programa nesuteikia išsamios informacijos apie į ją įtrauktus vykdomus projektus ir jų intensyvumą, o programos rengimas didina administracinę naštą viešajam sektoriui dėl dubliuojamų investicijoms skirtų lėšų planavimo darbų (lėšos, skirtos valstybės ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui sukurti ir įsigyti, yra planuojamos valstybės biudžeto programose, dalis tų pačių lėšų įtraukiama ir į Valstybės investicijų programą).

Investicijų projektus rengia valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos ir įmonės, kiti ūkio subjektai ir teikia juos atitinkamos srities valstybės politiką formuojančioms

⁵³ Per 30 kalendorinių dienų nuo ketvirčio pabaigos.

⁵⁴ Nuo 2012 m. (2011 m. – bandomoji eksploatacija).

⁵⁵ 2019-09-13 Stebėsenos informacinės sistemos ataskaita „17-os Vyriausybės programos įgyvendinimo plano rodiklių vykdymas“. Klaidingai apibrėžta rodiklių kitimo kryptis ministerijose: Aplinkos, Energetikos, Teisingumo, Susisiekimo, Žemės ūkio, Sveikatos apsaugos.

⁵⁶ Strateginio valdymo įstatymo projekto ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo įstatymų projektų aiškinamasis raštas, 2019-10-23.

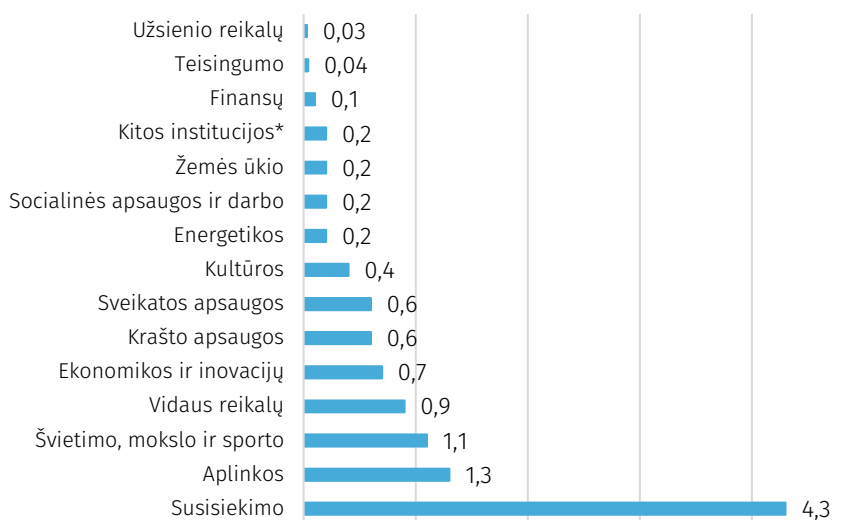
⁵⁷ Investicijų įstatymas, 1999-07-07 Nr. VIII-1312, 2 str. 9 d.

⁵⁸ Piniginės lėšos, materialusis, nematerialusis ir finansinis turtas, investuojamas siekiant iš investavimo objekto gauti pelno (pajamų), socialinį rezultatą arba užtikrinti valstybės funkcijų įgyvendinimą.

valstybės institucijoms ir įstaigoms, kurios į Valstybės investicijų programą siūlomus įtraukti investicijų projektus (programas) teikia Finansų ministerijai⁵⁹. Valstybės investicijų programą pagal investavimo sritis tvirtina Seimas, o lėšų paskirstymą asignavimų valdytojams ir projektams (programoms) tvirtina nutarimu Vyriausybė⁶⁰.

Minėtai programai kasmet skiriama apie 1 mlrd., 2010–2019 m. jai panaudota⁶¹ 10 913,5 mln. Eur valstybės lėšų⁶², iš jų 6 224,1 mln. Eur (57 proc.) yra ES ir kitos finansinės paramos⁶³ lėšos (3 priedas ir 4 pav.). Kiek investicijų projektams įgyvendinti panaudota lėšų iš viso, įskaitant projektams skirtas valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir įmonių lėšas, susistemintos informacijos nėra.

4 pav. Valstybės investicijų projektams (programoms) 2010–2019 m. panaudotos asignavimų valdytojų (ministerijų ir kitų institucijų) lėšos, mlrd. Eur

* Prezidentui, Seimui, Vyriausybei atskaitingos Institucijos, kitos institucijos ir įstaigos.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis

2019 m. vykdomų projektų vertė yra 7 047,8 mln. Eur (4 priedas), vėliausiai iš šiuo metu įgyvendinamų projektų – 2034 m. – bus baigtas 2003 m. pradėtas Kultūros ministerijos vykdomas bibliotekų kompiuterizavimo projektas.

2019 m., lyginant su 2010 m., vykdomų Valstybės investicijų projektų (programų) sumažėjo beveik 3 kartus, 2019 m. vykdomi 278⁶⁴ projektai (programos) (4 priedas), 209 iš jų finansuojami valstybės biudžeto lėšomis (be ES paramos lėšų) (5 pav.).

⁵⁹ Vyriausybės 2001-04-26 nutarimas Nr. 478 „Dėl valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo“, 7 p. ir 13 p.

⁶⁰ Ten pat, 25 p. ir 25-3 p.

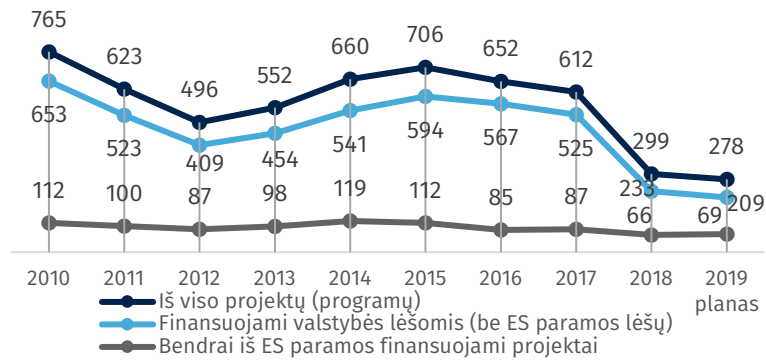
⁶¹ Čia ir toliau tekste pateikiami 2019 m. duomenys – planuojama panaudoti suma.

⁶² Valstybės biudžeto lėšos (iš jų ES lėšos ir specialiosios tikslinės dotacijos savivaldybėms), valstybės vardu pasiskolintų lėšų teikiamos paskolos, valstybės garantuojamos paskolos, Privatizavimo fondo lėšos (naudotos iki 2012-12-31).

⁶³ Valstybės investicijų programos projektai gali būti (buvo) finansuojami Europos ekonominės erdvės finansinės paramos, Norvegijos finansinių mechanizmų finansinės paramos, Šveicarijos finansinės paramos lėšomis.

⁶⁴ Valstybės investicijų programos statistiniai duomenys pateikiami vadovaujantis Finansų ministerijos viešai skelbiamais ir jos papildomai pateiktais duomenimis.

5 pav. Vykdomų projektų (programų) skaičius 2010–2019 m., vnt.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis

Kaip esame pastebėję 2016 m.⁶⁵, šalies mastu susistemintos informacijos apie į tam tikras programas įtrauktus investicijų projektus, jiems planuotas ir panaudotas lėšas ir kt. neturi nė viena institucija. Valstybės investicijų programa nesuteikia informacijos apie tikslų vykdomų projektų skaičių: į šią programą įtraukiami projektai ir investicijų projektų įgyvendinimo programos⁶⁶, tačiau šių programų struktūra Valstybės investicijų programoje neatskleidžiama, 2019 m. joms skirta apie 45 proc. Valstybės investicijų programos lėšų. Taigi, sumažėjus projektų skaičiui projektų įgyvendinimo programoje, bendras Valstybės investicijų programos projektų (programų) skaičius nepasikeis.

Neatskleistos informacijos apie vykdomus projektus Valstybės investicijų programoje pavyzdžiai

Susisiekimo ministerijos investicijų programos „Vietinės reikšmės kelių (gatvių) tiesimas ir rekonstravimas 2019–2021 m.“ vertė 73,2 mln. Eur, 2019 m. planuojama panaudoti 22,2 mln. Eur. Valstybės investicijų programoje ši programa pateikiama viena eilute, bet ją sudaro per 100 projektų.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos investicijų programos „2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimas“ vertė 528,7 mln. 2019 m. planuojama panaudoti 109,7 mln. Eur. Valstybės investicijų programoje ši programa pateikiama viena eilute, bet ją sudaro 13 investicijų programų, kurių lėšomis finansuojami atskiri projektai.

Vertinant Valstybės investicijų programos 2010–2019 m. laikotarpiu panaudotas (planuojamas panaudoti) lėšas matyti, kad beveik visais metais didžioji dalis – vidutiniškai 66 proc. – panaudojama projektams (programoms), finansuojamiems bendrai iš ES paramos lėšų (6 pav.). Valstybės investicijų programos lėšų pokyčiai tiesiogiai susiję su ES programavimo laikotarpiais: daugiausiai lėšų panaudojama antrojoje laikotarpio pusėje, kai įsibėgėja projektų vykdymas, ir keletą metų po laikotarpio pabaigos⁶⁷. Valstybės investicijų programoje pateikiama neišsami informacija apie vykdomų projektų skaičių, todėl nėra tiesioginės priklausomybės tarp vykdomų projektų (programų) skaičiaus ir lėšų panaudojimo pokyčių (5 ir 6 pav.): bendrai iš ES paramos finansuojamų projektų Valstybės investicijų programoje padaugėjo nuo 66 vnt. 2018 m. iki 69 vnt. 2019 m., o panaudotų lėšų suma, planuojama, išaugs apie 1,5 karto, nes didėja projektams (programoms) išmokamų lėšų suma. Tikėtina, kad 2019 m. panaudotų lėšų suma bus mažesnė, nei planuojama, nes 2010–2018 m. buvo panaudojama vidutiniškai 75 proc. planuotų Valstybės investicijų programos lėšų – dėl užsitęsusių viešųjų

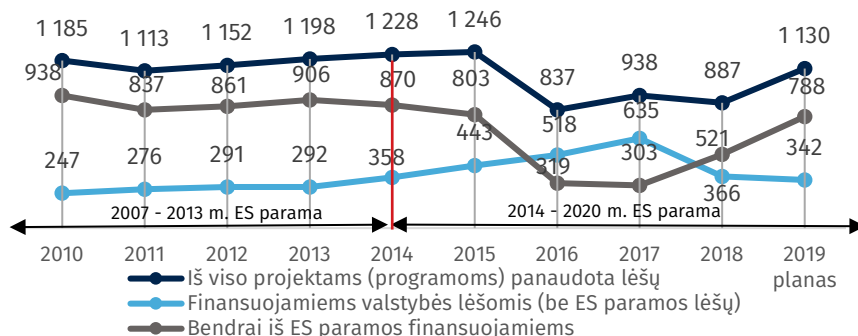
⁶⁵ „Valstybės investicijų 2015 m. programos valdymas“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-9-16.

⁶⁶ Programos jungia du ir daugiau investicijų projektų, pagal kuriuos investuojama į vienerūšius investavimo objektus, priskiriamus vienai investavimo sričiai.

⁶⁷ Tinkamų finansuoti išlaidų laikotarpiai: iki 2015-12-31 (2007–2013 m. ES parama) ir iki 2023-12-31 (2014–2020 m. ES parama).

pirkimų procedūrų, paslaugų teikėjų laiku neįvykdytų sutartyse numatytų įsipareigojimų, prekių ir paslaugų įsigijimo mažesne nei planuota kaina ir t. t. (5 priedas).

6 pav. Vykdomiems projektams (programų) panaudotos lėšos 2010–2019 m., mln. Eur

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis

Projektai baigiami vidutiniškai per 6 metus⁶⁸, bet yra ir tokių, kurie užtrunka ilgai: iš 2019 m. vykdomų 278 projektų (programų) 19 vykdoma 20 metų ir daugiau (1 lentelė).

1 lentelė. 2019 m. įgyvendinamų projektų (programų) įgyvendinimo trukmė

Projekto (programos) įgyvendinimo trukmė, metai	Projektų skaičius, vnt.	Projektų vertė, mln. Eur
1-10	233	5 170,6
11-19	26	875,1
20-25	19	1 002,1

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis

Ilgai vykdomi ir didelės vertės projektai, ir tie, kurių vertė sąlyginai nėra didelė: 10 metų ir daugiau vykdomi 2–3 mln. Eur vertės projektai. Dėl pasikeitusių prioritetų, nepakankamų skiriamų lėšų, dėl užsitęsusių viešųjų pirkimų procedūrų, netinkamai pateiktų dokumentų ir t. t. projektai po keletą kartų stabdomi – 2010–2019 m.⁶⁹ 63-ims lėšų neskirta 3 ir daugiau metų.

10 ir daugiau metų vykdomų (vykdytų) ir stabdytų projektų pavyzdžiai

- 27 metus (1991–2017 m.) vykdytas Kupiškio socialinės globos namų nebaigto statyti pastato Kupiškio r., Šnipeliškio k., Kikonių g. 20, rekonstravimas. Pradinė projekto vertė 3,4 mln. Eur (sumažinta 2 kartus: iki 3,2 mln. Eur 2016 m. ir 2,97 mln. Eur 2017 m.). 2010–2017 m. stabdytas 3 kartus (2012 ir 2014–2015 m.), asignavimų valdytojai (Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai) vieną kartą dėl lėšų stygiaus atidėjęs dalies darbų vykdymą, kitą – prioritetą skyrus prastesnės būklės įstaigoms. Planuojama pabaiga atidėta 2 kartus., projektas baigtas 2017 m. (2 metais vėliau, nei planuota).
- 21 metus (nuo 1999 m.) vis dar vykdomas Vilniaus Gedimino technikos universiteto pastato Vilniuje, Trakų g. 1 / 26, rekonstravimas – pritaikymas akademinėi veiklai, projekto vertė 10,2 mln. Eur. Stabdytas 4 kartus (2012 m., 2015–2017 m.), paskirsčius lėšas pagal prioritetus kitiems projektams. Jo vertė nesikeitė, bet planuojama pabaiga atidėta 4 kartus. Šiuo metu jį planuojama baigti 2022 m., t. y. vykdymo trukmė, jei bus baigtas planuojamu laiku, 24 metai.
- 15 metų (2003–2017 m.) vykdytas VŠĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninės pastatų Alytuje, Ligoninės g. 12, rekonstravimas. Pradinė projekto vertė 7,8 mln. Eur (atsisakius dalies darbų sumažinta iki 5,5 mln. Eur 2017 m.). Stabdytas 2 kartus (2011–2012 m.), asignavimų valdytojai (Sveikatos apsaugos ministerijai) paskirsčius lėšas pagal prioritetus. Planuojama pabaiga keista 3 kartus: 2 kartus atidėta ir 1 kartą sutrumpinta, nutarus dalies darbų projekto lėšomis nefinansuoti.

⁶⁸ 2010–2018 m. baigti projektai.

⁶⁹ Informacija apie tęstinius investicijų projektus, kurių siūloma neįtraukti į Valstybės investicijų programą, rengiama nuo 2010 m.

- 17 metų (1999–2015 m.) kurtas Valstybinės reikšmės ir pavojingų objektų registras. Projekto vertė 0,96 mln. Eur, lėšų neskirta paskutinius 5 vykdymo metus (2011–2015 m.), nors buvo pabrėžiama, kad registras yra minimaliai sukurtas ir funkcionuoja, bet būtina jį toliau tobulinti. 2015 m. Vidaus reikalų ministerija nurodė, kad projekto vykdymo tęsti nenumato.
- 14 metų (nuo 2006 m.) rekonstruojamas Lietuvos nacionalinio muziejaus pastatas Vilniuje, T. Kosčiuškos g. 3: pritaikomas muziejinei veiklai. Projekto vertė 7,1 mln. Eur. 2010–2019 m. stabdytas 3 kartus (2015 m., 2017–2018 m.), asignavimų valdytojui (Kultūros ministerijai) lėšas perskirsčius kitiems projektams ir Gedimino kalno, kurio būklė yra ekstremali, tvarkybos darbams finansuoti. Projekto terminai keisti 4 kartus, jį planuojama baigti 2019 m.
- 13 metų (nuo 2007 m.) vykdomas Kretingos rajono Salantų gimnazijos Salantuose, Taikos g. 4, rekonstravimas. Projekto vertė 3,3 mln. Eur. 2010–2019 m. stabdytas 2 kartus (2010 ir 2013 m.), asignavimų valdytojui (Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai) paskirsčius lėšas pagal prioritetus kitos mokyklos rekonstrukcijai. Projektą planuojama baigti 2019 m.
- 13 metų (nuo 2007 m.) rekonstruojamas administracinis pastatas Vilniuje, Žalgirio g. 127 (pritaikomas Muitinės kriminalinės tarnybos reikmėms ir kuriama ikiteisminio tyrimo sistema). Projekto vertė 1,4 mln. Eur. Lėšų neskirta 2010–2013 ir 2016 m., asignavimų valdytojui (Finansų ministerijai) paskirsčius lėšas pagal prioritetus. Projektą planuojama baigti 2019 m.

Įtraukimas į Valstybės investicijų programą neužtikrina net nacionalinės svarbos objektų sėkmingo įgyvendinimo: iš šešių, 2006 m. pripažintų nacionalinės svarbos sporto objektais⁷⁰, baigti trys.

Nacionalinės svarbos sporto objektų įgyvendinimo pavyzdžiai

- Valstybės investicijų projektai įgyvendinti šiuose objektuose: daugiafunkciame sporto ir pramogų komplekse Alytuje, Naujoji g. 52 (2008–2011 m.), vykdytų dviejų projektų vertė 11 mln. Eur, jiems panaudota 6,8 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų, iš jų 2,5 mln. Eur ES paramos lėšų; „Girstučio“ kultūros ir sporto rūmuose Kaune, Kovo 11-osios g. 26 (2009–2014 m.), vykdytų dviejų projektų vertė 10,5 mln. Eur, jiems panaudota 3,7 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų, iš jų 1,4 mln. Eur ES paramos lėšų; daugiafunkciame sporto, paslaugų ir sveikatingumo komplekse Vilniuje, Ažuolyno g. (2012–2014 m.), vykdytų dviejų projektų vertė 2,9 mln. Eur, jiems panaudota 1,3 mln. Eur ES paramos lėšų.
- Daugiafunkcis sporto ir pramogų kompleksas Marijampolėje – projektas nepradėtas, svarstomos galimybės jį įgyvendinti kitame žemės sklype.
- Sporto ir sveikatingumo centras Trakuose – projektas neįgyvendintas, projekto vykdytojas likviduotas dėl bankroto, projektui panaudota 1,4 mln. Eur valstybės lėšų.
- Nacionalinis stadionas su sporto kompleksu Vilniuje – atnaujintas objekto projektas⁷¹ pradėtas 2007 m., planuojama vertė – beveik 120 mln. Eur (2015 m. duomenimis, kai paskutinį kartą paminėtas Valstybės investicijų programoje). 2007–2010 m. projektui skirta beveik 33 mln. Eur valstybės lėšų, jis sustabdytas dėl finansavimo trūkumo, objektą planuota finansuoti 2014–2020 m. ES programavimo laikotarpio lėšomis. 2015 m. projektą nutarta įgyvendinti koncesijos būdu⁷².

2016 m. įvertinę Valstybės investicijų programos valdymą, nustatėme⁷³ valdymo, planavimo ir atsiskaitymo už ją trūkumų: mažos vertės (iki 0,5 mln. Eur), smulkių investicijų projektų įtraukimas į programą; naujų projektų pradėjimas, stabdant jau vykdomus ir taip įšaldant valstybės biudžeto lėšas; objektyvios projektų atrankos neužtikrinimas, nepakankamas jų rezultatų viešumas ir t. t.

⁷⁰ Vyriausybės 2006-01-12 nutarimas Nr. 34 „Dėl daugiafunkcių objektų pripažinimo nacionalinės svarbos sporto objektais 2006 metų programavimo laikotarpiu“.

⁷¹ 1985 m. numatytas tarptautinis ir nacionalinis sporto komplekso projektas, pamatų klojimo darbai pradėti 1987 m. ir baigti 1993 m. Dėl lėšų stygiaus statybų darbai buvo sustabdyti ir suplanuoti pratęsti vėliau. 2006 m. priimtas sprendimas darbus užbaigti pagal atnaujintą projektą. Statybų darbai ant esamų pamatų iš naujo pradėti 2007 m.

⁷² Vyriausybės 2015-12-09 nutarimas Nr. 1269 „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės projekto „Daugiafunkcis sveikatinimo, ugdymo, švietimo, kultūros ir užimtumo skatinimo kompleksas“ įgyvendinimo“.

⁷³ „Valstybės investicijų 2015 m. programos valdymas“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-9-16.

Įgyvendindamos Valstybės kontrolės pateiktas rekomendacijas, 5 ministerijos⁷⁴, kurioms rekomendacija teikta, patikslino investicijų projektų atrankos kriterijus ir balų sistemą, o Vyriausybė, vykdydama strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarką, įgyvendino pereinamojo laikotarpio priemones⁷⁵:

- Padidinta į Valstybės investicijų programą įtraukiamų projektų vertė ir numatyta lėšų skirti tik statybos ir rekonstravimo darbams atlikti ar turtui įsigyti: nuo 2018 m. į šią programą neįtraukiami projektai iki 360 tūkst. Eur (o informacinių ir ryšių technologijų projektai – iki 100 tūkst. Eur). Nustatyta, kad šioje programoje planuojamos tik tos lėšos, kurias numatoma skirti naujo statinio statybos ir (ar) statinio rekonstravimo darbams atlikti, ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui, naujoms informacinių ir ryšių technologijoms įsigyti.
- Numatyta griežtesnė naujų projektų atranka: rengiant 2018–2021 ir vėlesnių metų Valstybės investicijų programos projektą, privaloma atlikti visų į ją siūlomų įtraukti projektų sąnaudų ir naudos analizę. Nustatyti naujų projektų įtraukimo į programą kriterijai. Rengiant 2019–2021 ir vėlesnių metų Valstybės investicijų programos projektus, taikomi vertinimo kriterijai ir jų reikšmės turi būti suderinti su Finansų ministerija, privaloma taikyti balų sistemą ir minimalius balus.
- Pakeista investicijų projektų stebėsenos tvarka – visų projektų vertinimo kriterijų įvykdymas stebimas 5 metus po projekto įgyvendinimo.
- Padidinti investicijų projektų rezultatų viešinimo reikalavimai: nuo 2018 m. turi būti viešai skelbiami atrankos komisijos sprendimai dėl kiekvieno svarstyto investicijų projekto, projektų atrankos kriterijai ir skirti balai; Finansų ministerija kaupia ir savo interneto svetainėje skelbia duomenis apie projektams skirtų lėšų naudojimą ir projektų vertinimo kriterijų įvykdymą.

Įvertinę 2017–2019 m. įvykusius Valstybės investicijų programos pokyčius, matome pirmuosius teigiamus poslinkius, nes mažėja smulkių bei sustabdytų ir nutrauktų projektų:

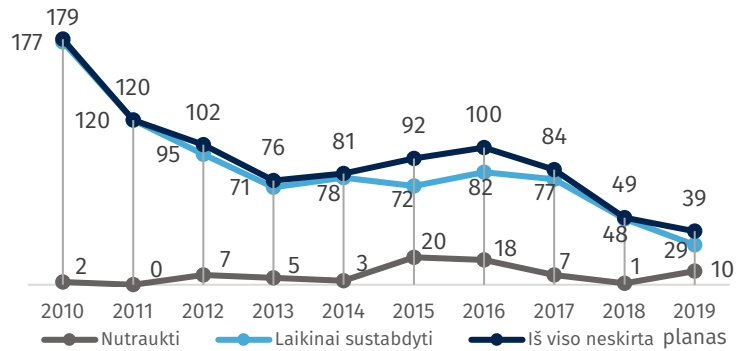
- Mažėja projektų, kuriems nutarta neskirti lėšų (t. y. sustabdytų ar nutrauktų) (7 pav. ir 6 priedas). Pažymėtina, kad informacija apie tokius projektus, kurią kaupia ir viešina⁷⁶ Finansų ministerija, apima tik valstybės biudžeto lėšomis finansuojamus investicijų projektus, bet neapima projektų įgyvendinimo programų ir bendrai iš ES paramos finansuojamų projektų. Informacija apie projektus, kuriems nutarta neskirti lėšų, teikiama Seimui kaip valstybės biudžeto projekto aiškinamojo rašto sudėtinė dalis.

⁷⁴ Aplinkos, Sveikatos apsaugos, Socialinės apsaugos ir darbo, Teisingumo ir Žemės ūkio.

⁷⁵ Vyriausybės nutarimais (2017-09-20 Nr. 749, 2018-08-13 Nr. 794, 2019-06-05 Nr. 540) pakeistos Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklės. Taisyklių nuostatos negalioja bendrai iš ES ir kitos finansinės paramos finansuojamų investicijų projektų valdymui, kuriam taikomos ES ir kitą gaunamą finansinę paramą reglamentuojančių teisės aktų ir tarptautinių sutarčių nuostatos.

⁷⁶ Prieiga internete: <http://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/biudzetas/valstybes-investiciju-2018-2020-metu-programos-projekto-rengimas>.

7 pav. Projektai, kuriems nutarta neskirti lėšų 2010–2019 m.*, vnt.

* 2014 m. informacija neapima kultūros srities tęstinių investicijų projektų, kuriems nesiūloma skirti lėšų.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis apie 2015–2019 m. projektus, kuriems neskirta lėšų, ir valstybės biudžetų projektų aiškinamuosiuose raštuose pateiktą informaciją apie 2010–2014 m. projektus, kuriems neskirta lėšų

Iš viso 2010–2019 m. lėšų neskirta 922 projektams⁷⁷, daugiausiai jų laikinai stabdė ar nutraukė vykdymą Vidaus reikalų ministerija ir valdymo srities įstaigos (150 vnt.), Sveikatos apsaugos ministerija ir valdymo srities įstaigos (136 vnt.). Dažniausia priežastis, kodėl projektams šiuo laikotarpiu neskiriama lėšų: pasikeitus prioritetams, lėšos koncentruojamos kitiems projektams vykdyti (57 proc. visų sustabdytų ir nutrauktų projektų). 10 projektų, kurių vykdymą 2019 m. nutarta nutraukti, iki 2019 m. pradžios jau panaudota 15,2 mln. Eur valstybės lėšų (7 priedas). Keturių (iš 10) minėtų projektų darbai nutraukimo metu buvo iš dalies atlikti (pastatyta jungtis su liftu tarp gyvenamųjų korpusų, atlikti priestato statybos ir įrengimo darbai ir t. t.), todėl apsispręsta tik dėl likusių planuotų darbų atsisakymo.

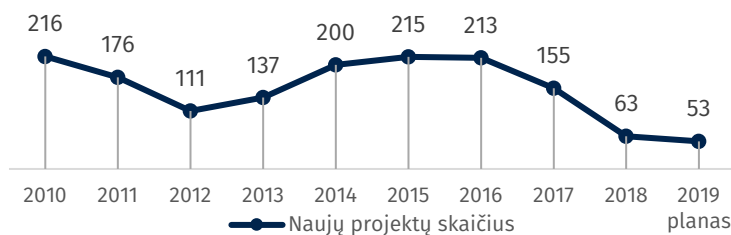
- Naujų pradėtų projektų (programų) 2016–2019 m. sumažėjo 4 kartus: nuo 213 iki 53 vnt. (8 pav.). Tai sudaro sąlygas sutelkti lėšas ir baigti vykdomus, seniai pradėtus projektus.

Iš viso 2010–2019 m. pradėti 1 539 projektai (programos), daugiausiai jų pradėjo šios ministerijos ir ministrų valdymo srities įstaigos: Susisiekimo (266 vnt.), Žemės ūkio (169 vnt.), Vidaus reikalų (161 vnt.) ir Sveikatos apsaugos (152 vnt.). Daugiausiai naujų projektų (programų) buvo pradedama 2010–2016 m., nuo 2017 m. jų skaičius mažėjo. Tam įtakos turėjo kelios priežastys⁷⁸: Ministro Pirmininko sudaryta darbo grupė peržiūrėjo 2017 m. numatytus investicijų projektus ir pateikė Vyriausybei siūlymus dėl 477 tolesnio finansavimo; rengiant 2018–2020 m. strateginius veiklos planų projektus, Vyriausybė pavedė ministerijoms įvertinti programų tikslų įgyvendinimo rezultatus, vykdomų priemonių svarbą ir atsisakyti vykdyti neprioritetines priemones; nuo 2018 m. Valstybės investicijų programos lėšų nebegali būti skiriama remonto darbams.

⁷⁷ Lėšos neskiriamos tiems patiems projektams keletą metų iš eilės, kiekvienais metais asignavimų valdytojui priimant atskirą sprendimą dėl lėšų neskyrimo projektui. Unikalių projektų, kuriems neskirta lėšų 2010–2019 m., skaičius yra apie 480.

⁷⁸ „Auditų „Programinis biudžetas: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“ ir „Valstybės investicijų 2015 m. programos valdymas“ rekomendacijų įgyvendinimo eiga“, 2017-10-15 Nr. VA-2017-P-60-1-18, 4.2 poskyris.

8 pav. Naujų pradėtų projektų (programų) skaičius 2010–2019 m., vnt.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis

- Mažėja projektų, kurių vertė iki 0,5 mln. (2 lentelė), todėl mažėja darbo laiko sąnaudos jų rengimui ir atsiskaitymui už jų įgyvendinimą, pildant reikalingus dokumentus.

2 lentelė. Projektai, kurių vertė iki 0,5 mln. Eur, 2017–2019 m.

Valstybės investicijų programa	Projektų skaičius, vnt.	Projektų vertė, mln. Eur
2017	156	31 361,0
2018	38	10 848,7
2019	30	9 343,0

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis

Valstybės investicijų programos kaip valstybės investavimo strategiją nustatančio dokumento rengimo tikslingumas yra abejotinas. Pakeisti visų valstybės investicijų (tarp jų ir investicijų, kurios numatytos Valstybės investicijų programoje) planavimo ir atsiskaitymo tvarką ir integruoti strateginio ir investicijų planavimo bei atsiskaitymo procesus rekomendavome 2016 m.⁷⁹ Todėl pritariame Vyriausybės ketinimui iš esmės keisti valstybės investicijų valdymo tvarką – naujojoje planavimo sistemoje visos valstybės investicijos, taip pat ir ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis finansuojamos investicijos, bei visi pokyčiai, turėtų būti planuojamos ta pačia tvarka, užtikrinant vieningą pažangos projektų pagrindimo, atrankos, valdymo ir stebėsenos sistemą ir susiejimą su planavimo dokumentuose nustatytais strateginiais tikslais ir uždaviniais.

3. PILIEČIŲ BIUDŽETE PASIGENDAME VIENO SVARBAUS ELEMENTO – PLANUOJAMŲ PASIEKTI REZULTATŲ

Vienas svarbių Vyriausybės vykdomos biudžeto sistemos pertvarkos žingsnis – parengtas piliečiams skirtas biudžetas. Tai lengvai suprantama metinio biudžeto santrauka, parodanti, iš kokių šaltinių jis bus finansuojamas, kokios siūlomos išlaidų kryptys ir koks laukiamas jų poveikis, detaliau pristatomi nauji pajamų šaltiniai ir naujos išlaidų kryptys, paaiškinant, kodėl jos pasirinktos, kaip jos paveiks pajamas, išlaidas ir Vyriausybės prioritetų pasiekimą. Tai turi būti išsamus, objektyvus, patikimas, aktualus, lengvai suprantamas ir laiku pateiktas dokumentas.

⁷⁹ „Valstybės investicijų 2015 m. programos valdymas“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-9-16.

Pirmą kartą piliečių biudžetą Lietuvos Vyriausybė pateikė kartu su 2019 m. valdžios sektoriaus biudžetų projektais⁸⁰. Tokį dokumentą rengti ir skelbti, siekiant biudžeto sistemos skaidrumo, atskaitingumo ir visuomenės įsitraukimo, rekomenduoja EBPO⁸¹, Tarptautinis valiutos fondas⁸² ir kitos tarptautinės organizacijos⁸³, nes, ekspertų teigimu, tai pagrindinis instrumentas, siejantis Vyriausybės politiką ir konkrečius veiksmus. Tęsdama, Finansų ministerija parengė ir 2020 m. piliečių biudžetą⁸⁴. Informacija jame pateikiama suprantamai ir vizualiai. Šiame dokumente yra beveik visi tarptautinėje praktikoje tokio tipo dokumentui rekomenduojami elementai: biudžeto struktūra, jo rengimo ciklas ir dalyviai, makroekonominės projekcijos, balanso rodiklis, biudžetų pajamos ir išlaidos. Dokumente pateikiami keli planuojami pokyčiai: nepamokestinamųjų pajamų dydžio, vaiko pinigų, minimalios mėnesinės algos ir senatvės pensijos, nekilnojamojo turto mokesčio ir žemės mokesčio planuojami pakeitimai bei transporto priemonių taršos (registracijos) mokesčio įvedimas. Tačiau pasigendame informacijos, kokių pagrindinių rezultatų valstybės valdymo srityse planuoja pasiekti Vyriausybė, panaudodama biudžeto lėšas. Nesiejant skiriamų lėšų su planuojamais pasiekti rezultatais, dokumentas neatliepia vieno iš biudžeto piliečiams tikslų: glaustai ir ne specialistams suprantama kalba suteikti informaciją apie tai, kokių pokyčių gali tikėtis gyventojai jiems aktualiose srityse, Vyriausybei panaudojus toms sritims skirtas lėšas. Tokie patys trūkumai būdingi ir dokumentui „2019 m. biudžetas glaustai“.

Lėšų nesusiejimo su siektiniais rezultatais pavyzdžiai

Pateikiant informaciją apie valstybės veiklos sritims 2020 m. planuojamas skirti lėšas, nurodomos vienai ar kitai veiklai planuojamos skirti lėšos, bet nepateikiami nė vienos srities siektini pamatuojami rezultatai, pvz.,:

- nurodoma, kad 2 276,4 mln. Eur (13,6 proc. visų išlaidų) planuojama skirti sveikatai: 1 621,1 mln. Eur gydymo paslaugoms, 58,2 mln. Eur visuomenės sveikatos priežiūrai ir t. t.;
- švietimui, mokslui ir sportui planuojama skirti 1 570,9 mln. Eur (9,4 proc. visų išlaidų): bendram ugdymui 954,4 mln. Eur, profesiniam mokymui 110,3 mln. Eur, sporto vystymui 47,4 mln. Eur ir t. t.

Siekiant kuo platesnio piliečių įsitraukimo į biudžeto projekto svarstymą ir diskusijas, biudžetą piliečiams siūloma skelbti tuo pačiu metu, kai biudžeto projektas skelbiamas ir pateikiamas svarstymui⁸⁵, tačiau „2020 m. biudžetas glaustai“ (kaip ir „2019 m. biudžetas glaustai“) paskelbtas keliomis savaitėmis vėliau, nei rekomenduojama⁸⁶.

Užtikrinant visuomenės įsitraukimo tęstinumą, tarptautinės organizacijos siūlo piliečių biudžetą rengti ir skelbti ne tik svarstant biudžeto projektą, bet ir jį patvirtinus bei atsiskaitant už jo vykdymą⁸⁷. Siekiant užtikrinti piliečių biudžeto aktualumą, būtina atnaujinti dokumente esančią informaciją, nes svarstant biudžeto projektą įvyksta visuomenei svarbių pokyčių.

⁸⁰ Prieiga internete: <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/biudzetas/issami-informacija-apie-2019-m-biudzeta-1>.

⁸¹ Producing a Citizen's Guide to the Budget: Why, What and How? OECD Journal on Budgeting, Volume 2010/2.

⁸² Fiscal Transparency Handbook, Pillar II: Fiscal Forecasting and Budgeting, 2018.

⁸³ International Budget Partnership. The Power of Making It Simple: A Government Guide to Developing Citizens Budgets, 2012.

⁸⁴ Prieiga internete: <http://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/biudzetas/biudzetu-projektai/issami-informacija-apie-2020-m-biudzeto-projekta>.

⁸⁵ International Budget Partnership. The Power of Making It Simple: A Government Guide to Developing Citizens Budgets, 2012, 15 p.

⁸⁶ 2020 m. biudžeto projektas, kuriam pritarė Vyriausybė, pateiktas Seimui 2019-10-16, „2020 m. biudžetas glaustai“ Finansų ministerijos interneto svetainėje paskelbtas 2019-11-08.

⁸⁷ International Budget Partnership. The Power of Making It Simple: A Government Guide to Developing Citizens Budgets, 2012, 15 p. International Budget Partnership. The Open Budget Survey 2017, 16 p.

Biudžeto projekto svarstymo metu vykstančių pokyčių pavyzdžiai

- „2020 m. biudžetas glaustai“ nurodoma, kad nekilnojamojo turto mokestį planuojama keisti, mažinant fizinių asmenų nekomercinio nekilnojamojo turto nepamokestinamąją vertę nuo 220 tūkst. Eur iki 100 tūkst. Eur. Papildomos biudžeto planuojamos pajamos 8 mln. Eur. 2019-11-07 registruotas Seimo narių pasiūlymas sumažinti fizinių asmenų nekomercinio nekilnojamojo turto nepamokestinamąją vertę ne iki 100, bet iki 150 tūkst. Eur. Papildomų biudžeto planuojamų pajamų pokyčiai nenurodomi.
- „2020 m. biudžetas glaustai“ nurodoma, kad bus įvestas transporto priemonių taršos (registracijos) mokestis. Planuojama, kad mokestį mokėtų pirmą kartą Lietuvoje įregistruotos taršios transporto priemonės valdytojas ir kiti valdytojai, kurie taps šios transporto priemonės valdytojais). 2019-11-06 registruotas Seimo narių parengtas motorinių transporto priemonių pirmos registracijos mokesčio įstatymo projektas, pagal kurį mokestį mokėtų tik pirmą kartą Lietuvoje įregistruotos taršios motorinės transporto priemonės valdytojas.

Patvirtinus biudžetą, Finansų ministerija rengia ir skelbia patikslintą piliečių biudžetą⁸⁸. Tačiau šiame dokumente taip pat nėra informacijos apie pasiektus rezultatus, panaudojant tam skirtas lėšas.

Teigiamas pokytis, lyginant 2019 m. ir 2020 m. piliečių biudžetus: 2020 m. pateiktas siūlomų akcizų mokesčio didinimo poveikis ne tik papildomoms biudžeto pajamoms, bet ir produktų kainai: benzinui, gazoliams, alkoholiui, kaitinamojo tabako produktams.

4. BIUDŽETO VALDYSENOS BRANDOS LYGIS NEPAKILO – NEPERŽENGĖ PIRMOJO LYGIO

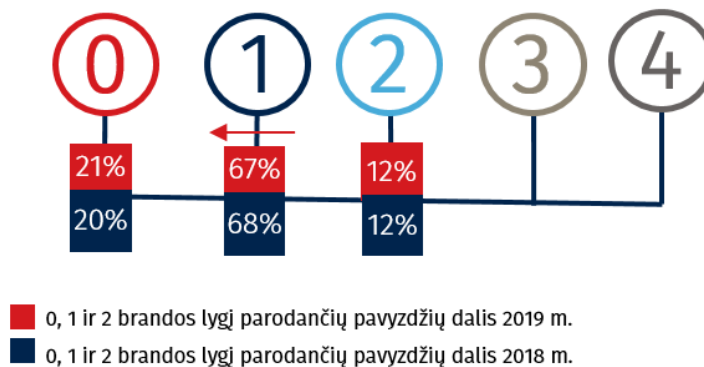
Atsižvelgdami į biudžeto valdysenos svarbą racionaliam ir skaidriam valstybės išteklių paskirstymui ir panaudojimui, 2018 m. įvertinome biudžeto valdysenos brandą Lietuvoje. Apibendrinę 2015–2018 m. I pusm. auditų rezultatus nustatėme, kad biudžeto valdysena neperžengė pirmojo brandos lygio, kurį tarptautiniai ekspertai vadina taisyklėmis grįsta klasikine biurokratija⁸⁹: kyla sunkumų formuojant politiką ir nustatant veiklos prioritetus, kuriant strategijas ir planuojant veiklas ir finansinius išteklius joms įgyvendinti, nustatant vertinimo kriterijus, stebint ir vertinant įgyvendinimo procesus, o atsiskaitymas už biudžeto ir veiklos vykdymą dažnai yra tik formalumas, todėl ataskaitų duomenys nėra tinkami sprendimams priimti: pateikiama tik skaitinė informacija, jos neįvertinant, pateikiama netiksli ir (ar) neišsami informacija, į rezultatus neatsižvelgiama planuojant veiklą ir sudarant ateinančių laikotarpių biudžetus.

Papildžius 2018 m. atliktą vertinimą naujausių (2018 m. II pusm.–2019 m.) auditų rezultatais matyti, kad pokyčių nėra: nepereita iš pirmojo biudžeto valdysenos brandos lygio į aukštesnį. Nustatėme atvejų, kai trūksta paprasčiausių veiklos valdymo elementų – tai nežymiai pastūmėjo brandos lygį tradicinio veiklos vykdymo lygio link (sąlyginio 0 lygio) (9 pav.).

⁸⁸ Patvirtinus 2019 metų biudžetą, „2019 m. biudžetas glaustai“ patikslintas ir 2020 m. sausio mėn. paskelbtas Finansų ministerijos interneto svetainėje.

⁸⁹ Biudžeto valdysenos brandos vertinimas, 2018-10-10.

9 pav. Biudžeto valdysenos brandos lygis, nustatytas 2018 ir 2019 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal 2015–2019 m. atliktus auditus ir vertinimus

Auditų metu vis dar nustatoma trūkumų, kurių nepašalinus, nėra galimybės pasiekti visaverčio į rezultatus orientuoto biudžeto:

- Neatliekami vertinimai, reikalingi nustatyti vykdomos veiklos efektyvumą ir tikslingumą, nenumatomi jos efektyvumui įvertinti reikalingi kriterijai.

Nustatytų trūkumų, susijusių su veiklų ir procesų tyrimu, vertinimu ir analizės atlikimu, pavyzdžiai

- Fondų, programų ir įstaigų, finansuojamų iš anksto nustatyta teisės aktuose patvirtinta mokesčių ir kitų pajamų dalimi, audito rezultatai parodė, kad nenumatyti tokio finansavimo būdo taikymo tikslai ir kriterijai, fiksuoto finansavimo dydis nepagrįstas įrodymais, o atrenkamų finansuoti projektų finansavimo tikslingumas įrodymais pagrįstas ne visada. Toks fiksuoto finansavimo taikymas neskatina į rezultatus orientuoto biudžeto sudarymo ir vykdymo⁹⁰.
 - Nėra vertinama, kuriuo valdymo lygiu (valstybės ar vietos savivaldos) ir kokios rūšies funkcijas vykdant (savarankiškąsias ar valstybės perduotas savivaldybėms), gyventojų poreikiai ir lūkesčiai bus atliepti geriausiai, o viešieji finansai naudojami racionaliausiai, be to, nėra žinoma, kiek kainuoja valstybinių funkcijų vykdymas savivaldybėse, o valstybės biudžeto lėšos vietos savivaldai skiriamos nenumatant siektino rezultato⁹¹.
 - Neįvertintas teatrų ir koncertinių įstaigų tinklas, todėl nėra pagrįstų duomenų, ar profesionaliojo scenos meno tikslai siekiami ir lėšos panaudojamos efektyviausiu būdu. Nacionalinėms įstaigoms skiriama apie 3,4 karto daugiau valstybės biudžeto lėšų nei valstybinėms, bet svarbesnis vaidmuo ar reikalavimai joms nenumatyti⁹².
 - Savivaldybės paramą skurdžiai gyvenantiems asmenims teikia neatsižvelgdamos į individualius poreikius, nevertina informacijos apie visas teikiamas paslaugas ir lengvatas, todėl negali suderinti paramos formų (išmokų, lengvatų ir paslaugų) tarpusavyje. Nėra pakankamai vertinimo rodiklių ir metodų socialinės paramos poveikiui analizuoti nacionaliniu ir savivaldybių lygiu⁹³.
 - Valstybės institucijos, planuodamos teisinio reguliavimo stebėseną, nevertino šio reguliavimo aktualumo ir problemiško, kaip to reikalauja Teisėkūros pagrindų įstatymas. Todėl stebėsenai atlikti dažniausiai buvo atrinkti teisės aktai, kurie nėra susiję su Vyriausybės prioritetais bei kitais strateginiais valstybės tikslais ir aktualių visuomeninių santykių (sveikatos apsauga, švietimas ir kt.) reguliavimu⁹⁴.
- Nerenkama ir (ar) nekaupiama ir (ar) nesistemiškai kaupiama informacija, reikalinga veiklai vertinti ir sprendimams priimti valstybei svarbiose srityse ar valstybei aktualiais klausimais. Neturint šių duomenų, nėra galimybės įvertinti vykdomos veiklos ir (ar) politikos

⁹⁰ „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2019-10-01 Nr. FA-8.

⁹¹ „Ar savivaldybių vykdomų funkcijų sistema sudaro sąlygas joms veikti efektyviai?“, 2019-04-09 Nr. VA-1.

⁹² „Ar užtikrinama efektyvi teatrų ir koncertinių įstaigų veikla“, 2018-09-28 Nr. VA-2018-P-50-3-8.

⁹³ „Ar socialinė parama užtikrina skurdžiai gyvenančių asmenų minimalius vartojimo poreikius ir skatina įsitraukti į darbo rinką“, 2019-07-29 Nr. VA-5.

⁹⁴ „Teisėkūros procesas“, 2018-03-16 Nr. VA-2018-P-40-6-2.

efektyvumo, o vertinimo rezultatus panaudoti planuojant ateinančių laikotarpių pokyčius, jiems reikalingus išteklius ir priemones. Daugeliu atveju tokią informaciją renkame audito metu.

Nustatyti pavyzdžiai, kai šalyje nėra svarbios informacijos veiklai vertinti ir sprendimams priimti

Informacija apie materialinius ir finansinius išteklius

- Valstybės institucijos nevaldo informacijos, kiek savivaldybėms faktiškai kainuoja valstybinių funkcijų vykdymas, t. y. kokia apimtimi prisideda savivaldybės savo biudžeto lėšomis⁹⁵.
- Nėra išsamios informacijos, kiek šalyje veikia nevyriausybių organizacijų ir kiek valstybės biudžeto lėšų išleidžiama jų veiklos finansavimui. Neturint ir kompleksiskai nevertinant informacijos apie esamą nevyriausybinių organizacijų finansavimą, nėra aišku, koks poveikis didinant bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų vaidmenį šalies mastu jau pasiektas. Neturint patikimų duomenų, neaišku kaip matuosime 2020 m. Nacionalinės pažangos programoje nustatytus nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos didinimo tikslus pagal nustatytus vertinimo kriterijus – pilietinės galios indeksas, nevyriausybinių organizacijų tvarumo indeksas, jų veikloje dalyvaujančių gyventojų dalis ir kt.⁹⁶
- Šalies mastu nėra susistemintos informacijos apie į Valstybės investicijų programą įtrauktus investicijų projektus, jiems planuotas ir panaudotas lėšas, todėl nesudaromos sąlygos sprendimų priėmimui dėl Valstybės investicijų programos (2.4 dalis).
- Šalies mastu detalai neanalizuojama informacija, kiek ir kokių yra vykdoma fiksuoto finansavimo programų (t. y. programos, fondai ir įstaigos finansuojamos iš anksto nustatyta teisės aktuose patvirtinta mokesčių ir kitų pajamų dalimi) ir kaip keičiasi šių programų finansavimas, todėl nesudaromos sąlygos vertinti jų taikymo apimtį ir tikslingumą⁹⁷.
- Šalies mastu nerenkama informacija apie ypatingos svarbos valstybės informacinių išteklių valdymo ir tvarkymo būklę, neanalizuojama valdymo problematika todėl nėra galimybių numatyti reikalingas priemones esamai būklei pagerinti iki siektino informacinių išteklių procesų valdymo ir kontrolės brandos lygio⁹⁸.
- Teritorijų planavimo stebėsenos informacinėje sistemoje pateikiama netiksliai informacija apie valstybės bendrojo plano įgyvendinimo priemones ir nerengiamos stebėsenos ataskaitos, todėl politikos formuotojui nesudaromos tinkamos sąlygos stebėti pokyčius teritorijų planavimo srityje, juos analizuoti ir efektyviau valdyti šio planavimo procesus. Be to, tokia informacija formuoja neigiamą visuomenės nuomonę apie vieno pagrindinių Lietuvos teritorijos planavimo dokumentų įgyvendinimą⁹⁹.

Informacija apie socialinius rodiklius

- Nėra kaupiami duomenys apie socialinės paramos gavėjams visą teikiamą socialinę paramą: socialines išmokas, paslaugas ir lengvatas, nors yra sukurtos kelios informacinės sistemos. Nėra aišku, kiek ir kokių lengvatų teikiama, kokia jų finansinė vertė. Nerenkama informacija, kiek lėšų skiriama socialinei paramai, nes valstybės lygiu nėra apsispręsta, kokia parama priskiriama socialinei paramai. Paramos formų sukurta daug, bet informacija – fragmentuota, skirtinguose šaltiniuose pateikiami skirtingi duomenys apie tai, kiek lėšų skirta paramai¹⁰⁰.
- Nėra informacijos apie atskirų draudimo rūšių (ligos, motinystės, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniam draudimui) sukauptą rezultatą. Tokie duomenys reikalingi priimant sprendimus dėl mokesčių sistemos tobulinimo, planuojant biudžetą, Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo dydį, tvirtinant įmokų dydžius, priimant sprendimus dėl išmokų indeksavimo ar priimant kitus ekonominius sprendimus¹⁰¹.

⁹⁵ „Ar savivaldybių vykdomų funkcijų sistema sudaro sąlygas joms veikti efektyviai?“, 2019-04-09 Nr. VA-1.

⁹⁶ „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2019-10-01 Nr. FA-8.

⁹⁷ Ten pat, 2019-10-01 Nr. FA-8.

⁹⁸ „Ypatingos svarbos valstybės informacinių išteklių valdymas“, 2018-06-28 Nr. VA-2018-P-900-3-6.

⁹⁹ „Teritorijų planavimas“, 2019-06-17 Nr. VA-3.

¹⁰⁰ „Ar socialinė parama užtikrina skurdžiai gyvenančių asmenų minimalius vartojimo poreikius ir skatina įsitraukti į darbo rinką“, 2019-07-29 Nr. VA-5.

¹⁰¹ „Valstybinio socialinio draudimo 2017 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2018-10-01 Nr. FA-P-6-4-8-1.

Apibendrinami įvykusius pokyčius galime teigti, kad reikšmingų strateginio planavimo ir biudžeto formavimo pokyčių kol kas neįvyko, išlieka aktualios auditų metu pateiktos ir kol kas neįgyvendintos rekomendacijos dėl strateginio planavimo ir atsiskaitymo už rezultatus tobulinimo.

PRIEDAI

Strateginio planavimo ir biudžeto formavimo pokyčių vertinimo 1 priedas

Apimtis ir metodai

Ataskaitos skyrius (poskyris)	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
Kyla pagrįstų abejonių, ar turėsime naujos kokybės vidutinės trukmės biudžetą nuo 2021 m.	<p>Dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Vyriausybės kanceliarijos 2017-11-15 pateiktas strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarkos darbų tvarkaraštis; ● Finansų ministerijos pateikta informacija apie strateginio planavimo ir biudžeto formavimo pertvarkos eigą. <p>Duomenų analizė. Teisės aktų informacinės sistemos duomenys apie teisės aktų projektų, reglamentuojančių strateginį planavimą ir biudžeto formavimą, derinimą.</p>	Išanalizuoti, ar planuota strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarka vyksta planuotu laiku ir planuota apimtimi.
Pereinamojo laikotarpio priemonės poveikio planavimo ir biudžeto formavimo nepadare.	<p>Dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ministerijų 2019–2021 m. strateginiai veiklos planai; ● 2018 m. Vyriausybės veiklos ataskaita; ● Vyriausybės programos įgyvendinimo plano vykdymo 2018 m. pažangos ataskaita, viešai skelbiama informacija apie 2018 m. Vyriausybės veiklos rezultatus; ● audito „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-2-17, rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos rezultatai: ministerijų atsiskaitymo už 2017 m. veiklos rezultatus vertinimas, 2019 m. strateginiame veiklos plane nustatytų vertinimo kriterijų ir Strateginio planavimo metodikoje rekomenduojamo jų skaičiaus atitikties vertinimas (rezultatai pateikti ministerijoms raštu 2019-01-18, skelbiami ir Valstybės kontrolės atviruose duomenyse). <p>Teisės aktų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● reglamentuojančių viešojo sektoriaus atskaitomybę, strateginį planavimą ir atsiskaitymą už veiklos rezultatus; ● reglamentuojančių Valstybės investicijų programos sudarymą, vykdymą ir atsiskaitymą už jos rezultatus. <p>Literatūros analizė. Legislative Research Commission, Performance-Based Budgeting: Concepts and examples, research report No. 302.</p> <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Vyriausybės kanceliarijos pateikti duomenys apie Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 2018 m. rezultatus (2019-09-13 ir 2019-10-01); ● Stebėsenos informacinės sistemos duomenys apie Vyriausybės programos įgyvendinimo plano rodiklių vykdymą 2018 m. (2019-10-01); ● Finansų ministerijos pateikti valstybės investicijų programos 2010–2019 m. duomenys; ● Kultūros, Susisiekimo, Sveikatos apsaugos, Užsienio reikalų, Vidaus reikalų ministerijų pateikti duomenys apie Valstybės investicijų programos projektų (programų) vykdymą; ● Vyriausybės kanceliarijos pateikti duomenys apie duomenų įvedimą į Stebėsenos informacinę sistemą 2018–2019 m. 	Įvertinti strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarkos pereinamojo laikotarpio priemonių poveikį strateginių veiklos planų sudarymui, atsiskaitymui už veiklos rezultatus ir Valstybės investicijų programos valdymui.
Piliečių biudžete pasigendame vieno svarbaus elemento –	Dokumentų peržiūra. Biudžeto pristatymai „2019 m. biudžetas glaustai“ ir „2020 m. biudžetas glaustai.“	Įvertinti, ar Finansų ministerijos rengiamas piliečių biudžetas atitinka

Ataskaitos skyrius (poskyris)	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
planuojamų pasiekti rezultatų.	Literatūros analizė: <ul style="list-style-type: none"> ● OECD, The Metamorphoses of Performance Budgeting, 2014; ● Producing a Citizen's Guide to the Budget: Why, What and How? OECD Journal on Budgeting, Volume 2010/2; ● Fiscal Transparency Handbook, Pillar II: Fiscal Forecasting and Budgeting, 2018; ● International Budget Partnership. The Power of Making It Simple: A Government Guide to Developing Citizens Budgets, 2012; ● International Budget Partnership. The Open Budget Survey 2017. 	tarptautinę gerąją praktiką.
Biudžeto valdysenos brandos lygis nepakilo – neperžengė pirmo lygio.	Dokumentų peržiūra. Valstybės kontrolės 2018 m. II pusr.–2019 m. atliktų auditų ir pateiktų išvadų rezultatai. 2018 m. pavyzdžiai, 2019 m. papildomai atrinkti 15-os auditų ir išvadų pavyzdžiai.	Įvertinti biudžeto valdysenos brandos lygio pokyčius, nustatytus naujausių auditų metu.

Strateginio planavimo ir biudžeto formavimo pokyčių vertinimo
2 priedas

Vertinimo kriterijų skaičius ministerijų strateginiuose veiklos planuose 2017–2019 m.

Ministerija	2017 m.				2018 m.				2019 m.							
	Vertinimo kriterijų skaičius	iš jų:			Vertinimo kriterijų skaičius	iš jų:			Vertinimo kriterijų skaičius	iš jų:			Strateginių tikslų skaičius strateginiame veiklos plane	Strateginių veiklos planų programų tikslų skaičius	Strateginių veiklos planų programų uždavinių skaičius	Strateginių veiklos planų programų priemonių skaičius
		efekto kriterijai	rezultato kriterijai	produkto kriterijai		efekto kriterijai	rezultato kriterijai	produkto kriterijai		efekto kriterijai	rezultato kriterijai	produkto kriterijai				
Aplinkos	158	27	46	85	171	27	47	97	156	16	49	91	4	27	34	80
Energetikos	47	4	22	21	60	6	22	32	45	5	18	22	2	5	7	23
Finansų	119	17	40	62	86	11	28	47	52	7	18	27	1	7	7	89
Krašto apsaugos	140	15	20	105	137	15	21	101	141	12	19	110	3	10	36	88
Kultūros	102	13	32	57	91	8	28	55	82	5	24	53	2	8	15	73
Sveikatos apsaugos	172	11	54	107	134	12	44	78	114	8	33	73	4	17	24	77
Susisiekimo	132	8	37	87	144	8	34	102	84	3	21	60	1	10	15	30
Švietimo, mokslo ir sporto	134	14	37	83	126	14	37	75	110	5	23	82	2	9	25	94
Socialinės apsaugos ir darbo	193	25	91	77	172	27	76	69	111	16	29	66	4	9	16	112
Teisingumo	104	12	26	66	100	9	25	66	91	8	19	64	3	10	14	51
Ekonomikos ir inovacijų	60	4	18	38	61	4	17	40	57	5	19	33	1	2	10	84
Užsienio reikalų	103	4	30	69	81	4	27	50	58	3	26	29	2	13	18	28
Vidaus reikalų	173	10	61	102	212	10	78	124	201	10	52	139	3	21	39	174
Žemės ūkio	81	10	21	50	81	10	21	50	81	9	20	52	4	7	14	153
Iš viso	1718	174	535	1009	1656	165	505	986	1383	112	370	901	36	155	274	1156

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijų strateginius veiklos ir planus ir ministerijų pateiktą informaciją. 2019 m. duomenys užfiksuoti 2019 m. kovo mėn.

Strateginio planavimo ir biudžeto formavimo pokyčių vertinimo
3 priedas

Valstybės investicijų projektams (programoms) 2010–2019 m. panaudotos lėšos, mln. Eur

Asignavimų valdytojai (ministerijos ir kitos institucijos)	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019 planas	
	Iš viso	Iš jų ES lėšos	Iš viso	Iš jų ES lėšos	Iš viso	Iš jų ES lėšos	Iš viso	Iš jų ES lėšos	Iš viso	Iš jų ES lėšos	Iš viso	Iš jų ES lėšos	Iš viso	Iš jų ES lėšos	Iš viso	Iš jų ES lėšos	Iš viso	Iš jų ES lėšos	Iš viso	Iš jų ES lėšos
Aplinkos	260,1	209,0	164,3	145,1	161,5	144,0	126,7	114,1	157,8	144,8	161,3	152,0	30,9	17,9	58,2	46,6	76,5	73,5	116,8	114,7
Ekonomikos ir inovacijų	151,3	134,0	127,9	115,2	81,4	74,1	88,4	76,5	98,1	87,0	94,0	85,3	2,0	1,0	0,6	0,0	1,5	0,6	11,0	8,8
Energetikos	16,8	16,1	7,9	7,7	3,0	2,6	19,0	3,9	32,3	1,7	27,0	25,2	36,0	35,7	73,1	26,3	2,9	2,9	6,9	6,7
Finansų	8,6	0,5	11,0	0,3	6,4	0,2	6,1	0,5	8,7	0,7	15,4	1,4	11,6	0,5	12,6	0,7	16,0	0,4	22,0	1,8
Krašto apsaugos	26,5	-	20,7	-	28,7	-	24,5	-	34,4	-	69,9	-	80,8	-	87,0	-	155,7	-	100,9	-
Kultūros	27,7	-	30,8	-	24,5	-	24,9	-	28,8	-	32,7	-	39,2	1,5	49,0	6,6	46,8	17,4	80,0	47,6
Socialinės apsaugos ir darbo	15,2	11,4	11,5	9,3	14,4	12,3	22,9	14,5	29,7	16,1	18,4	13,2	6,4	2,0	16,6	11,0	17,6	16,6	25,7	24,9
Susisiekimo	428,7	330,1	363,0	217,8	452,2	251,0	524,2	327,9	478,1	293,0	474,3	222,3	464,4	202,5	419,5	90,4	323,9	152,5	409,3	246,4
Sveikatos apsaugos	48,8	29,0	84,1	53,3	73,6	46,9	64,4	39,1	45,8	22,4	61,8	31,5	42,0	16,7	30,5	6,6	56,7	37,6	45,2	34,4
Švietimo, mokslo ir sporto	65,3	37,3	132,1	88,4	149,3	109,9	150,3	112,5	162,9	109,6	162,3	107,0	40,7	4,4	45,1	9,4	72,1	47,2	123,9	105,3
Teisingumo	4,0	-	4,3	-	3,0	-	1,8	-	3,3	1,3	5,5	0,5	3,4	0,8	7,9	1,9	2,6	-	0,1	-
Užsienio reikalų	4,7	-	4,1	-	2,4	-	2,3	-	2,3	-	2,8	-	3,8	-	4,5	-	0,6	-	0,6	-
Vidaus reikalų	62,5	44,3	108,7	67,6	110,0	82,5	106,9	78,5	105,5	73,3	70,6	41,0	48,1	10,2	97,1	38,8	78,0	56,4	140,3	117,8
Žemės ūkio	16,2	5,9	32,4	16,7	30,9	18,2	26,5	15,4	26,9	15,6	30,1	17,3	6,0	1,5	13,4	7,8	19,9	12,9	32,8	24,2
Kitos institucijos*	48,6	0,0	10,4	-	10,3	0,0	8,7	0,3	13,6	0,0	19,9	1,9	21,4	3,0	22,6	1,8	16,0	-	14,4	-
Iš viso	1185,2	817,6	1113,1	721,4	1151,7	741,7	1197,6	783,2	1228,3	765,5	1246,2	698,6	836,7	297,6	937,9	248	886,9	417,9	1129,9	732,6

* Prezidentui, Seimui, Vyriausybei atskaitingos Institucijos, kitos institucijos ir įstaigos.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis

Strateginio planavimo ir biudžeto formavimo pokyčių vertinimo
4 priedas

Vykdomy ir naujai pradėtų valstybės investicijų projektų (programų) skaičius 2010–2019 m. ir jų vertė 2019 m.

Asignavimų valdytojai (ministerijos ir kitos institucijos)	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		Vykdomy projektų vertė, mln. Eur
	Iš viso	iš jų naujų	Iš viso	iš jų naujų	Iš viso	iš jų naujų	Iš viso	iš jų naujų	Iš viso	iš jų naujų	Iš viso	iš jų naujų	Iš viso	iš jų naujų	Iš viso	iš jų naujų	Iš viso	iš jų naujų	Iš viso	iš jų naujų	
Aplinkos	16	1	15	7	20	10	27	19	30	19	27	16	20	10	32	16	11	1	11	3	645,3
Ekonomikos ir inovacijų	11	3	7	1	6	-	8	-	10	3	7	2	5	3	5	1	5	1	3	-	21,0
Energetikos	4	1	1	1	1	-	2	1	3	1	7	4	6	2	6	1	2	-	3	1	172,8
Finansų	16	4	23	4	29	7	37	16	40	9	44	13	44	19	51	18	40	20	38	9	139,6
Krašto apsaugos	29		19		17		25	3	24	2	29	2	30	5	28	1	25	1	20		1 415,5
Kultūros	93	3	75	7	69	6	77	9	77	11	79	19	74	15	66	9	32	3	25	1	299,4
Socialinės apsaugos ir darbo	44	17	21	8	22	9	21	13	34	17	35	11	40	23	43	27	8	1	10	3	129,8
Susisiekimo	105	37	95	32	85	34	93	27	93	22	77	27	71	41	65	14	57	18	59	14	2 209,9
Sveikatos apsaugos	50	10	65	21	58	7	65	13	89	35	110	43	84	19	48	2	10		8	2	256,1
Švietimo, mokslo ir sporto	97	19	78	3	44	2	48	5	74	17	78	10	72	4	61	5	27	7	30	6	683,4
Teisingumo	14		14	4	9	-	7	1	13	6	18	6	18	4	11	-	6	2	1	-	1,2
Užsienio reikalų	5	1	4	-	3	-	4	-	7	2	9	2	8	1	8	1	3	-	5	1	50,2
Vidaus reikalų	51	6	80	18	71	13	67	7	89	31	100	26	93	30	92	20	31	3	34	7	704,0
Žemės ūkio	70	53	69	57	22	9	21	8	23	8	24	7	26	14	26	4	15	6	9	3	116,5
Kitos institucijos*	160	61	57	13	40	14	50	15	54	17	62	27	61	23	70	36	27	-	22	3	203,0
Iš viso	765	216	623	176	496	111	552	137	660	200	706	215	652	213	612	155	299	63	278	53	7 047,8

* Prezidentui, Seimui, Vyriausybei atskaitingos Institucijos, kitos institucijos ir įstaigos.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis

Strateginio planavimo ir biudžeto
formavimo pokyčių vertinimo
5 priedasPlanuotos ir faktiškai panaudotos lėšos valstybės investicijų
projektams (programoms) vykdyti 2010–2019 m.

Metai	Patikslintas planas, mln. Eur	Faktiškai panaudota, mln. Eur	Panaudotų lėšų dalis, proc.
2010	2 078,38	1 185,22	57
2011	1 472,98	1 113,09	76
2012	1 296,49	1 151,68	89
2013	1 388,55	1 197,61	86
2014	1 529,11	1 228,30	80
2015	1 522,76	1 246,23	82
2016	1 239,96	836,73	67
2017	1 474,62	937,87	64
2018	1 174,92	886,88	75
2019	1 129,90	-	-

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis

Strateginio planavimo ir biudžeto formavimo pokyčių vertinimo
6 priedas

Valstybės investicijų projektų skaičius, kuriems nesiūloma skirti lėšų 2010–2019 m.

Asignavimų valdytojai (ministerijos ir kitos institucijos)	2010		2011		2012		2013		2014*		2015		2016		2017		2018		2019 planas		2010–2019	
	iš viso	Iš jų nutraukti	iš viso	Iš jų nutraukti	iš viso	Iš jų nutraukti	iš viso	Iš jų nutraukti	iš viso	Iš jų nutraukti	iš viso	Iš jų nutraukti	iš viso	Iš jų nutraukti	iš viso	Iš jų nutraukti	iš viso	Iš jų nutraukti	iš viso	Iš jų nutraukti	iš viso	Iš jų nutraukti
Aplinkos	2	-	2	-	2	1	1	-	1	-	2	-	1	-	2	-	1	-	-	-	14	1
Ekonomikos ir inovacijų	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Finansų	12	-	13	-	8	1	10	-	7	3	6	4	3	-	-	-	-	-	-	-	59	8
Krašto apsaugos	9	-	9	-	8	3	-	-	4	-	1	-	4	-	2	2	-	-	-	-	37	5
Kultūros	2	-	4	-	6	-	5	-	-	-	13	-	22	1	19	1	11	-	10	-	92	2
Socialinės apsaugos ir darbo	-	-	16	-	13	-	13	-	13	-	16	1	20	11	8	-	2	-	2	2	103	14
Susisiekimo	2	-	-	-	19	-	-	-	-	-	2	-	2	-	4	-	3	-	4	-	36	-
Sveikatos apsaugos	11	-	30	-	-	-	14	-	20	-	18	8	12	4	17	-	8	-	6	2	136	14
Švietimo, mokslo ir sporto	1	-	8	-	5	1	6	1	11	-	7	3	1	-	1	-	8	-	7	-	55	5
Teisingumo	9	-	3	-	5	-	4	-	2	-	-	-	4	1	1	-	2	-	3	-	33	1
Užsienio reikalų	2	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	8	-
Vidaus reikalų	25	1	19	-	19	-	14	4	13	-	16	3	17	1	18	3	5	-	4	3	150	15
Žemės ūkio	3	-	7	-	5	-	2	-	2	-	4	-	8	-	7	1	5	1	3	3	46	5
Kitos institucijos**	101	1	8	-	11	1	6	-	7	-	6	1	5	-	5	-	3	-	-	-	152	3
Iš viso:	179	2	120	-	102	7	76	5	81	3	92	20	100	18	84	7	49	1	39	10	922	73

* 2014 m. informacija neapima kultūros srities tęstinių investicijų projektų, kuriems nesiūloma skirti lėšų.

** Prezidentui, Seimui, Vyriausybei atskaitingos Institucijos, kitos institucijos ir įstaigos.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal 2010–2014 metų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektų aiškinamojo rašto priedus „Informacija apie tęstinių investicijų projektus, kuriems nesiūloma skirti lėšų“ ir pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis apie tęstinius investicijų projektus, kuriems 2015–2019 m. nesiūloma skirti lėšų

Strateginio planavimo ir biudžeto formavimo pokyčių vertinimo
7 priedas

Valstybės investicijų programos projektai, kurių vykdymas nutrauktas 2019 m.

Asignavimų valdytojai (ministerijos ir kitos institucijos)	Investicijų projekto pavadinimas	Įgyvendinimo pradžia	Bendra vertė, mln. Eur	Panaudota lėšų, mln. Eur	Priežastis, dėl kurios neskirta lėšų, ekonominis pagrindimas
Socialinės apsaugos ir darbo	Jotainių socialinės globos namų gyvenamųjų pastatų Panevėžio r., Jotainiuose, Dvaro g. 1, rekonstravimas	2006	2,10	1,28	Pastatyta jungtis su liftu tarp gyvenamųjų korpusų, suremontuoti gyvenamieji kambariai, įrengti sanitariniai mazgai prie gyvenamųjų kambarių. Nuspręsta projekto toliau nevykdyti.
	Šėtos socialinio ir ugdymo centro Kėdainių r., Šėtos mstl., Ramygalos g. 34 A, rekonstravimas	2015	1,07	0,43	Svarbiausi projekto darbai (priestato statybos ir įrengimo darbai) 2017 m. baigti įgyvendinti. Nuspręsta projekto toliau nevykdyti.
Sveikatos apsaugos	Medicinos prietaisų sterilizavimo ir dezinfekcijos proceso priežiūros sistemos įdiegimo bei sveikatos priežiūros įstaigų sterilizacinių modernizavimo programos įgyvendinimas	2016	18,46	0,08	Sveikatos apsaugos ministro 2018-06-29 įsakymu Nr. V-749 programa pripažinta netekusi galios.
	Viešosios įstaigos Vilniaus miesto klinikinės ligoninės Centrinės sterilizacinės Antakalnio g. 57, Vilniuje, rekonstravimas	2016	0,44	0,23	Projektas tiesiogiai susijęs su Medicinos prietaisų sterilizavimo ir dezinfekcijos proceso priežiūros sistemos įdiegimo bei sveikatos priežiūros įstaigų sterilizacinių modernizavimo programa, kuri sveikatos apsaugos ministro 2018-06-29 įsakymu Nr. V-749 pripažinta netekusi galios.
Vidaus reikalų	Priemonių, leidžiančių tvarkyti per kontaktinius centrus pateikiamus elektroniniu būdu pasirašytus dokumentus, sukūrimas	2017	0,33	0,13	Šiuo investicijų projektu buvo modernizuota Nacionalinė elektroninės atpažinties informacinė sistema pritaikant ją pagrindiniams eIDAS Reglamento reikalavimams. Po to, kai buvo gautas Europos Komisijos finansavimas, siekiant palengvinti eIDAS mazgų diegimą valstybėse narėse, buvo nuspręsta atsisakyti tolesnio šio investicijų projekto įgyvendinimo ir jo veiklas perkelti į investicijų projektą „Elektroninės atpažinties eIDAS mazgo funkcionalumą, atitinkančių eIDAS reglamento reikalavimus, įdiegimas Lietuvos nacionalinėje elektroninės atpažinties informacinėje sistemoje“.
	Utenos apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos garažo paskirties pastato Utenoje, Pramonės g. 2, rekonstravimas, pastatant priestatą	2016	2,00	0,02	Dėl Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM ir jam pavaldžių įstaigų reorganizavimo nuspręsta toliau projekto nevykdyti.
Žemės ūkio	Žemės ūkio ministerijos administracinio pastato Vilniuje, J. Lelevelio g. 6 / Gedimino pr. 19, rekonstravimas ir ilgalaikio turto įsigijimas	2006	13,61	12,51	Atsižvelgiant į Žemės ūkio ministerijos ir pavaldžių įstaigų perkėlimą į Kauną, Žemės ūkio ministerijos administracinio pastato Vilniuje, J. Lelevelio g. 6 / Gedimino pr. 19, rekonstravimo darbai nebus tęsiami.

Asignavimų valdytojai (ministerijos ir kitos institucijos)	Investicijų projekto pavadinimas	Įgyvendinimo pradžia	Bendra vertė, mln. Eur	Panaudota lėšų, mln. Eur	Priežastis, dėl kurios neskirta lėšų, ekonominis pagrindimas
	Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos informacinių technologijų įsigijimas	2013	0,38	0,12	Dėl pasikeitusių aplinkybių projektas nebeaktualus, todėl nuspręsta toliau projekto nevykdyti.
	Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Kauno augalų veislių tyrimo skyriaus bandyminės žemės ūkio technikos remonto dirbtuvių Muniškių k., Kauno r., rekonstravimas	2010	0,54	0,33	Dėl įstaigos pertvarkos nuspręsta užbaigti 2018 m. planuotus darbus ir toliau projekto nevykdyti.
Vidaus reikalų	Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Patrulių rinktinės Raitosios kuopos pastatų Vilniuje, Belmonto g. 34B, rekonstravimas	2015	1,20	0,05	Techninio projekto sąmatiniai skaičiavimai parodė, kad į objektą investuoti reikia neproporcingai daug pagal tai, kokia veikla bus vykdoma šiame pastate ir šios veiklos svarbą policijai. Atsižvelgiant į tai, kad žirgų priežiūros funkcija nėra tipinė policijos funkcija, buvo išnagrinėta Raitojo būrio plėtros perspektyva ir sumažinta žirgų banda nuo 15 iki 10 paruoštų tarnybai žirgų, taip pat nuspręsta žirgyno paslaugas įsigyti nuomos būdu, o projekto nevykdyti.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis apie tęstinius investicijų projektus, kuriems nesiūloma skirti lėšų

NAUDINGI • VERTINAMI • ATPAŽĮSTAMI